

ELi kaubandusabi vähim arenenud riikidele

Vastab vajadustele, aga senises tempos jätkates 2030. aasta eesmärki ei saavutata

EUROOPA
KONTROLLIKODA

Sisukord

Punkt

01–18 | Põhisõnumid

01–08 | Miks on see valdkond oluline?

09–18 | Meie leiud ja soovitus

19–81 | Täpsem ülevaade meie tähelepanekutest

19–39 | ELi kaubandusabi strateegilist raamistikku ajakohastati, et keskenduda vähim arenenud riikide vajadustele, kuid selle põhjal ei koostatud tegevuskava

21–24 | ELi kaubandusabi strateegia ajakohastamisel 2017. aastal kutsuti üles pöörama suuremat tähelepanu vähim arenenud riikidele

25–28 | 2017. aastal ajakohastatud strateegiale ei järgnenud ühtegi tegevuskava, mis sisaldaks liikmesriikide või ELi rahastamisele seatud vahe-eesmärke

29–32 | Kaubandusabi on ELi delegatsioonide ja rakenduspartnerite töö kavandamiseks liiga lai mõiste

33–36 | Kaubandusabi vajadusi hinnati varem tõhustatud integreeritud raamistiku alusel, kuid enam hindamisi üldiselt ei tehta

37–39 | Komisjonil ei ole konkreetseid kaubandusabi vajaduste hindamisaruandeid, kuid ELi delegatsioonid määravad kindlaks prioriteetsed valdkonnad

40–64 | ELi kaubandusabi antakse vastavalt vajadustele, kuid see ei vasta kaugeltki rahastamiseesmärgile

41–53 | Vähim arenenud riikide rahastamiseesmärki ei ole kaugeltki saavutatud ning puudub üksikasjalik analüüs, mis võimaldaks olukorda parandada

54–58 | Vähim arenenud riikidele antav ELi kaubandusabi hõlmab mitmeid asjakohaseid kategooriaid ja sektoreid, kuid projektide majanduslik jätkusuutlikkus ei ole alati tagatud

59–64 | ELi delegatsioonide poolne koordineerimine on üldiselt hea, kuid jäeti kasutamata võimalus tõhustatud koordineerimiseks liikmesriikide ja piirkondlike kohustustega ELi delegatsioonidega

65–81 | Komisjoni seire ja aruandlus ELi kaubandusabi tulemuste ja mõju kohta on paranenud, kuid ei ole põhjalik

66–69 | Alates 2017. aastast on komisjon avaldanud igal aastal ELi kaubandusabi eduaruande

70–77 | Komisjoni üldine seire ja aruandlus ELi kaubandusabi kohta ei ole põhjalik

78–81 | ELi kaubandustoetuse mõju kaubandusele mõõdetakse väga vähe

Lisad

I lisa. Lühidalt auditist

Lühendid

Mõisted

Komisjoni ja Euroopa välisteenistuse vastused

Ajatelg

Auditirühm

Põhisõnumid

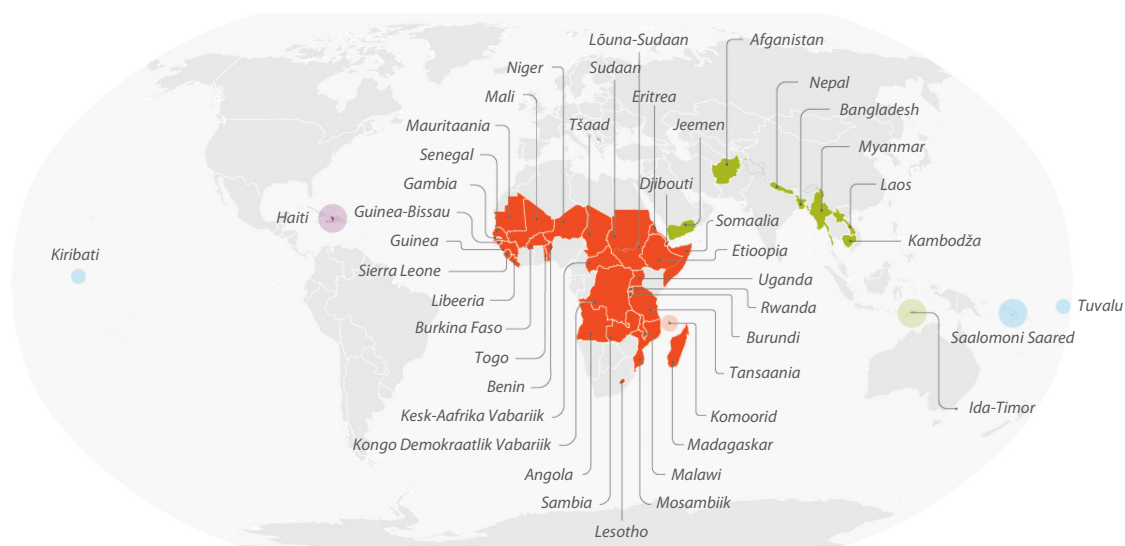
Miks on see valdkond oluline?

- 01** Kaubandus ja eelkõige piiriülene kaubandus on oluline arenguriikide majanduskasvu jaoks, sest see võib miljoneid inimesi vaesusest välja tuua. Need riigid ja eriti vähim arenenud riigid peavad aga tegelema keeruliste probleemidega, mis mõjutavad nende suutlikkust saada kasu piirkondlikust ja ülemaailmsest kaubandusest.
- 02** Vähim arenenud riigid ei ole homogeenne rühm ning kuigi mõne riigi puhul võib olla sarnasusi, on nende olukord ja tingimused väga erinevad. Mõned neist on poliitiliselt haavatavad või mõjutatud konfliktidest, raskesti ligipääsetavad või vähese tootmisvõimekusega. Mõned seavad esikohale põllumajandusliku tootmise, et saavutada toiduga kindlustatus, samas kui teised püüavad ekspordi arendamiseks tootmist mitmekesistada.
- 03** 1971. aastal¹ lõi ÜRO Peaassamblee vähim arenenud riikide kategooria, kuna rahvusvaheline üldsus tunnistas, et nende abistamiseks on vaja spetsiifilisi meetmeid. Vähim arenenud riigid saavad ainsana kasu teatavatest [rahvusvahelistest toetusmeetmetest](#), eelkõige arenguabi ja kaubanduse valdkonnas. ÜRO määratluse kohaselt on vähim arenenud riigid need, kelle sissetulek on väike ja kes seisavad silmitsi tõsiste struktuursete takistustega kestlikule arengule. Praegu on vähim arenenud riikideks liigitatud 44 riiki². Need asuvad peamiselt Aafrikas (32 riiki), Aasias (8), Vaikse ookeani piirkonnas (3) ja Kariibi mere piirkonnas (1) (vt [joonis 1](#)).

¹ ÜRO 18. novembri 1971. aasta resolutsioon 2768 (XXVI).

² Vähim arenenud riikide loetelu (19.12.2024 seisuga), ÜRO.

Joonis 1 | Kaart 44 vähim arenenud riigiga (19. detsembri 2024. aasta seisuga)

Allikas: kontrollikoda ÜRO arengupoliitika komitee andmete põhjal.

- 04** Kaubandusabi algatus käivitati 2005. aasta detsembris Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) Hongkongi ministrite konverentsil ning selle eesmärk on „aidata arengumaadel, eelkõige vähim arenenud riikidel, arendada kaubandussuutlikkust ja -taristut, mida nad vajavad kaubandusest kasu saamiseks. See on osa üldisest ametlikust arenguabist, mille raames antakse toetusi ja sooduslaene kaubandusega seotud programmidele ja projektidele“³.

³ Aid for trade fact sheet, WTO.

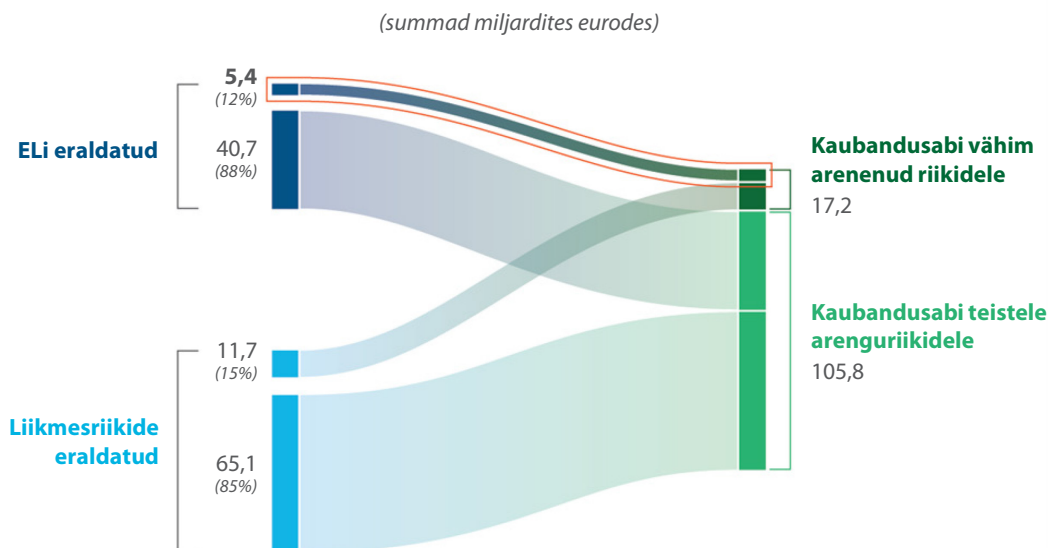
05 Kuna kauplemine ise on ulatuslik ja keeruline tegevus, tunnistab WTO, et kaubandusabi on samuti mitmetahuline ja seda ei ole lihtne määratleda⁴. See hõlmab mitmeid eri valdkondi:

- o tootmisvõimekuse suurendamine (sealhulgas igasugune toetus põllumajandusele, metsandusele, kalandusele, tööstusele, maavarade ja kaevandamissektorile, pangandusele ja turismile) – investeerimine tööstusharudesse ja sektoritesse, et riigid saaksid mitmekesistada ekspordi ja tugineda oma suhtelistele eelistele;
- o majandustaristu – teede, sadamate, raudteede, energiarajatiste ja telekommunikatsioonitaristu rajamine, mis ühendavad riigisiseseid, piirkondlikke ja rahvusvahelisi turge;
- o kaubanduspoliitika ja -eeskirjad ning kaubandusega seotud kohandused, mis aitavad riikidel töötada välja kaubandusstrateegiaid, tõhusamalt läbirääkimisi pidada ja nende tulemusi kasutada.

06 Pärast 2005. aasta WTO konverentsi võttis EL 2007. aastal vastu oma kaubandusabi strateegia. Strateegiat ajakohastati 2017. aastal. Viimastel aastatel on ELi ühine kaubandusabi (EList ja selle liikmesriikidest kokku) püsinud vähim arenenud riikide puhul suhteliselt stabiilsena. Aastatel 2017–2022 oli see 17,2 miljardit eurot, samal ajal kui teistele arengumaadele (madalama keskmise sissetulekuga riigid ja üle keskmise sissetulekuga riigid) eraldati 105,8 miljardit eurot. Ainuüksi ELi toetus vähim arenenud riikidele komisjoni toetusi ja Euroopa Investeerimispanka sooduslaene) moodustas sellest peaaegu kolmandiku (5,4 miljardit eurot) (vt [joonis 2](#)). Suurem osa komisjoni toetusest antakse ELi delegatsioonide kaudu, kes koordineerivad oma tegevust partnerriikides rahvusvaheliste organisatsioonide, liikmesriikide arenguagentuuride, arengupankade ja muude rakendusasutustega, samal ajal kui liikmesriigid suunavad oma vahendid saatkondade ja arenguagentuuride kaudu.

⁴ Samas.

Joonis 2 | Kaubandusabi vähim arenenud riikidele ja teistele arengumaadele, 2017–2022 (kulukohustused miljardites eurodes)

Allikas: kontrollikoda komisjoni andmete põhjal.

Märkus: ümardamise tõttu ei tarvitse lõppsumma alati kokku langeda arvude liitmisel saadud summaga.

07 Uurisime kõigi vähim arenenud riikide, eelkõige nelja kohapeal külastatud riigi (Angola, Kambodža, Malawi ja Rwanda) koondtasandil, kas komisjon suunas, rakendas ja jälgis nõuetekohaselt ELi kaubandusabi vähim arenenud riikidele. Täpsemalt hindasime, kas komisjon:

- o tagas, et vähim arenenud riikide kaubandusabi vajadusi käsitletakse nõuetekohaselt kooskõlas ELi kaubandusabi strateegiaga ning et need on piisavalt integreeritud arenguprogrammide eesmärkidesse;
- o suunas piisavalt ELi kaubandusabi vähim arenenud riikidele ja rakendas seda toetust koostöös teiste sidusrühmadega nii, et rahuldada nende vajadusi;
- o jälgis nõuetekohaselt ELi kaubandusabi tulemusi ja mõju vähim arenenud riikides ning andis nende kohta aru.

Audit hõlmas aastaid 2017–2024.

08 Meie aruande eesmärk on aidata komisjonil parandada vähim arenenud riikidele eraldatava ELi kaubandusabi haldamist ning anda poliitikakujundajatele infot uute kaubandusabi sekkumiste juhtimiskorra mis tahes tulevasteks läbivaatamiseks (vt punkt 23). Kontrollikoda ei ole seda teemat viimastel aastatel käsitlenud ning rohkem taustteavet ja üksikasju auditi ulatuse ja käsitusviisi kohta on esitatud [lisas](#).

Meie leiud ja soovitused

- 09** Kokkuvõttes järeldame, et kuigi ELi kaubandusabi strateegilist raamistikku ajakohastati 2017. aastal, et keskenduda vähim arenenud riikide vajadustele, ei koostatud selle alusel tegevuskava. ELi kaubandusabi antakse neile riikidele vastavalt vajadustele, kuid see ei ole graafikus, et saavutada ELi strateegias seatud 2030. aasta rahastamisesmärk.
- 10** 2017. aastal, 10 aastat pärast esimest ELi kaubandusabi strateegiat avaldas komisjon teatise, millega ajakohastati strateegiat uuendatud visiooniga. Muu hulgas oli strateegia eesmärk suurendada 2030. aastaks järk-järgult vähim arenenud riikidele antava ELi ja liikmesriikide ühise kaubandusabi osakaalu 25%-ni (vt punktid [21–24](#)).
- 11** Leidsime, et eesmärki keskenduda rohkem vähim arenenud riikidele ei muudetud liikmesriikidega kokku lepitud erieesmärkideks. See tekitas ELile ja selle liikmesriikidele raskusi kokkulepitud rahastamisesmärgi ühisel saavutamisel (vt punktid [25–28](#)).
- 12** Rahastamisele seatud eesmärki (25%) ei ole kaugeltki saavutatud. Vähim arenenud riikidele antava kaubandusabi osakaal oli ajavahemikul 2010–2015 keskmiselt 18% ja on sellest ajast alates vähenenud 12%-le 2022. aastal, mis on viimane aasta, mille kohta andmed on kättesaadavad. Suurem osa ELi kaubandusabist on endiselt suunatud teistele arengumaadele (vt punktid [41–44](#)).
- 13** Leidsime, et komisjon ei ole vähim arenenud riikide kaubandusabi osakaalu vähenemise põhjuseid üksikasjalikult analüüsinud ega saa seetõttu võtta ka parandusmeetmeid (vt punkt [45](#)).

1. soovitus

Töötada välja vähim arenenud riikide kaubandusabi tegevuskava

Selleks et saavutada eesmärk pöörata suuremat tähelepanu vähim arenenud riikidele, peaks komisjon:

- a) analüüsima üksikasjalikult põhjuseid, miks ELi kaubandusabi vähim arenenud riikidele ei ole suurenenud;
- b) analüüsi põhjal hindama uuesti, kas rahastamisele seatud eesmärk (25%) on endiselt asjakohane, ning kui rahastamiseesmärk säilitatakse, koostama vähim arenenud riikidele antava kaubandusabi jaoks sihtotstarbelise tegevuskava koos konkreetsete ja realistlike vahe-eesmärkidega. Vajaduse korral tuleks riigid jagada allrühmadeks vastavalt nende konkreetsetele vajadustele, probleemidele, kaubanduspotentsiaalile ja eesmärkidele.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2026. aasta lõpp

- 14** Vähim arenenud riikidele antava kaubandusabiks eraldatud raha vähesust võis mõjutada mitu tegurit. Näiteks on neil riikidel raskusi juurdepääsul uuenduslikule rahastamisele (nt tagatistele) ja erasektori vahendite kaasamisel. See probleem võib lähiaastatel süveneda, kuna strateegia „Global Gateway“ tähtsus kasvab ja selles pannakse suurt rõhku erasektori investeeringute kaasamisele (vt punktid 46–53).

2. soovitus

Võimaldada vähim arenenud riikidel saada täiel määral kasu strateegia „Global Gateway“ raames antavast kaubandusabist

Komisjon peaks kas lisama strateegiasse „Global Gateway“ ELi kaubandusabi strateegia eesmärgid, eelkõige vähim arenenud riikide puhul, või näitama selgelt, kuidas strateegia „Global Gateway“ peaks neid eesmärke toetama.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2026. aasta keskpaik.

- 15** Leidsime, et meie kontrollitud kaubandusabi projektid olid kooskõlas vähim arenenud riikide kaubandusabi vajadustega ning väljundid saavutati üldiselt kavakohaselt. Mõnel juhul on siiski oht, et need riigid ei suuda saadud tulemusi lähiaastatel ära kasutada ega tagada projektide majanduslikku jätkusuutlikkust (vt punktid 54–58).

3. soovitus

Laiendada tulemusi ja tagada vähim arenenud riikides kaubanduse arendamiseks antava ELi abi majanduslik jätkusuutlikkus

Vähim arenenud riikides kaubanduse arendamiseks antava ELi abi kavandamisel ja rakendamisel peaks komisjon keskenduma eelkõige tulemuste laiendamisele ja projektide majandusliku jätkusuutlikkuse tagamisele. Näiteks tuleks nõuda, et toetusesaajad koostaksid vajaduse korral äriplaani või rakendaksid meetmeid, et maandada omandatud tehniliste eksperditeadmiste kaotamise riski, mis tuleneb personali suurest voolavusest.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2026. aasta lõpp

- 16** Kaubandusabi vähim arenenud riikidele antakse keerulises keskkonnas, ning sellesse on kaasatud paljud sidusrühmad. Leidsime, et külastatud ELi delegatsioonid tegid üldiselt valitsusega tihedat koostööd ning pidasid struktureeritud dialoogi erasektori, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja muude rahvusvaheliste rahastajatega. Lisaks leidsime, et ELi delegatsioonide ja komisjoni peakorteri vahel toimus korrapärane suhtlus ja teabevahetus (vt punktid [59–61](#)).
- 17** Leidsime siiski ka juhtumeid, kus suhtlus vähim arenenud riikides asuvate ELi delegatsioonide ja piirkondlike kohustustega ELi delegatsioonide vahel oli piiratud või struktureerimata. Lisaks ei ole vähim arenenud riikide institutsioonilised raamistikud teiste arengumaadega võrreldes enamasti piisavalt tugevad, et väljendada oma kaubandusabi vajadusi piirkondlikul tasandil. Kuna EL suurendab piirkondadele ja mitte otse riikidele antavat kaubandusabi (peamiselt piirkondlike programmide kaudu), võib vähim arenenud riikidele suunatus veelgi väheneda (vt punktid [62–64](#)).

4. soovitus

Kaubandusele antava ELi abi parem koordineerimine vähim arenenud riikides asuvate ELi delegatsioonide ja piirkondlike kohustustega ELi delegatsioonide vahel

Komisjon peaks piirkondlike programmide kavandamisel, rakendamisel ja järelvalvel parandama koordineerimist vähim arenenud riikides asuvate ELi delegatsioonide ja piirkondlike kohustustega ELi delegatsioonide vahel. See võib hõlmata riigipõhiste kavandamis- ja rakendusmehhanismide loomist, millega tagatakse, et kaubandusega seotud piirkondlikud programmid vastavad vähim arenenud riikide konkreetsetele vajadustele, ning integreeritumat projektijuhtimisstruktuuri.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2026. aasta lõpp

18 Alates 2017. aasta ELi kaubandusabi strateegia ajakohastamisest on komisjon avaldanud igal aastal ELi kaubandusabi eduaruanded, milles rõhutatakse ELi panust ülemaailmsesse kaubandusabi algatusse. Leidsime siiski, et komisjoni seire ja aruandlus vähim arenenud riikide kohta ei olnud põhjalikud. Finantssisendite alane aruandlus:

- o ei hõlma vähim arenenud riikide jaotusi kategooriate ja sektorite kaupa;
- o põhineb kohustustel, kusjuures kaubandusabiga seotud kohustustest antakse aru üle kahe aasta pikkuse viivitusega;
- o ei sisalda teavet selle kohta, mil määral saavad vähim arenenud riigid mitteriigipõhist toetust (mis moodustab suure osa kaubandusabist);
- o mõõdab ELi kaubandusabi mõju väga piiratud ulatuses (vt punktid 66–81).

5. soovitus

Parandada vähim arenenud riikidele antava ELi kaubandusabi seiret ja aruandlust

Selleks et valmistada paremini ette uusi ELi kaubandusabi sekkumisi vähim arenenud riikides, peaks komisjon:

- a) muutma oma aruandluse kaubandustoetuseks antava abi kohta õigeaegsemaks ja sisukamaks, vähendades aruannete koostamiseks kuluvat aega, andes aru maksetest ja võetud kulukohustustest ning lisades piirkondlike programmide raames antava abi hinnangulise jaotuse vähim arenenud riikide kaupa;
- b) vaatama korrapäraselt läbi vähim arenenud riikidele antava kaubandusabi tegevuskava (vt 1. soovituse punkt b) ja võtma selle põhjal järelmeetmeid, tuginedes näiteks iga vähim arenenud riikide alarühma jaoks kindlaks määratud näitajatele.

Soovituse täitmise tähtaeg: 2026. aasta lõpp

Täpsem ülevaade meie tähelepanekutest

ELi kaubandusabi strateegilist raamistikku ajakohastati, et keskenduda vähim arenenud riikide vajadustele, kuid selle põhjal ei koostatud tegevuskava

- 19** EL võttis 2007. aastal (koos liikmesriikidega) vastu oma esimese [kaubandusabi strateegia](#), võttes arvesse kaks aastat varem [Maailma Kaubandusorganisatsiooni \(WTO\) Hongkongi ministrite konverentsil](#) kokku lepitud toetuslubadusi. Kaubandusega seotud abiks lubati eraldada igal aastal 2 miljardit eurot – võrdsete osadena ELi eelarvest (mida haldab komisjon) ja ELi liikmesriikide abieelarvetest.
- 20** Uurisime, kas komisjon (koos oma töötajatega ELi delegatsioonides) oli arenguabi kavandamisel piisavalt arvesse võtnud ELi kaubandusabi ajakohastatud strateegiat. Samuti hindasime, kas komisjon tagas vähim arenenud riikide kaubandusabi vajaduste asjakohase hindamise metoodika alusel, milles võeti arvesse ELi kaubandusabi strateegia prioriteete, vähim arenenud riikide muutuvaid vajadusi ja tingimusi.

ELi kaubandusabi strateegia ajakohastamisel 2017. aastal kutsuti üles pöörama suuremat tähelepanu vähim arenenud riikidele

- 21** 2017. aastal, 10 aastat pärast esimest ELi kaubandusabi strateegiat avaldas komisjon [teatise](#), millega ajakohastati strateegiat uuendatud visiooniga. Selles loetleti viisid, kuidas EL saaks muuta strateegia tõhusamaks, ajakohastades kaubandusabi ja suunates seda paremini, eriti vähim arenenud ja ebakindlas olukorras olevatele riikidele. Samuti pöörati selles suuremat tähelepanu kestlikkuse sotsiaalsele ja keskkonnavalasele mõõtmele, kaasavale majanduskasvule ning olemasolevatele investeeringute ja kaubanduse vahelistele seostele, mida tuleb täielikult ära kasutada, et saavutada [ÜRO 2030. aasta kestliku arengu eesmärgid](#). Ajakohastatud strateegias nõuti järgmisi põhjalikke muudatusi võrreldes olemasolevate tavadega⁵:
- „Vähendada praegust killustatust ja suurendada kaubandusabi mõju tänu paremini informeeritud ja kooskõlastatud abi kohaletoimetamisele;
 - suurendada ELi kaubandusabi mõju, tagades täieliku kooskõla kogu ELi välispoliitikaga ja kasutades paremini ära kõiki selle vahendeid, eelkõige uut välisinvesteeringute kava, kaubanduslepinguid ja kaubanduskavasid;
 - keskenduda rohkem jätkusuutlikkuse sotsiaalsele ja keskkonnavalasele mõõtmele ning kaasavale majanduskasvule;
 - riikide selgem eristamine, pöörates suuremat tähelepanu vähim arenenud ja ebakindlas olukorras olevatele riikidele;
 - parem jälgimine ja aruandlus.“
- 22** 2017. aasta ajakohastatud versioonis seati eesmärk suurendada vähim arenenud riikidele antava ELi ja liikmesriikide kaubandusabi osakaalu, seades eesmärgiks suurendada seda 2030. aastaks järk-järgult 18%-lt (2010–2015 keskmine) 25%-le kogu kaubandusabist. See rahastamiseesmärk oli kooskõlas [kestliku arengu eesmärgiga 8.a kaubandusabi kohta](#) (suurendada kaubandusabi arenguriikidele, eelkõige vähim arenenud riikidele, sealhulgas vähim arenenud riikidele antava kaubandusega seotud tehnilise abi tõhustatud integreeritud raamistiku kaudu) ning pidi aitama saavutada [kestliku arengu eesmärki 17.11](#) (kahekordistada 2020. aastaks vähim arenenud riikide osakaal ülemaailmses ekspordis).

⁵ Komisjoni 13. novembri 2017. aasta teatis „Heaolu saavutamine kaubanduse ja investeeringute kaudu. ELi 2007. aasta ühise kaubandusabi strateegia ajakohastamine“.

- 23** Strateegia viimane versioon on nüüd kaheksa aastat vana ja pärast 2017. aastat ei ole seda enam ajakohastatud. Vahepeal on käivitatud teisi sellega seotud ELi algatusi, mis toimivad strateegiaga paralleelselt. Näiteks [komisjoni teatis 2021. aasta kaubanduspoliitika läbivaatamise kohta](#) hõlmas mitut prioriteetset valdkonda, mis on seotud arenguriikide kaubandusega, nagu vastutustundlike ja kestlike väärtusahelate edendamine, kestliku arengu eesmärkide saavutamisele kaasaaitamine ja ELi partnerluse tugevdamine Aafrikaga.
- 24** 2021. aasta detsembris avaldasid komisjon ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ametliku [ühisteatise strateegia „Global Gateway“ kohta](#). See mõjutab kaubandusabi, arvestades selle eesmärki kaasata investeeringuid peamisesse strateegilisse transpordi-, energia- ja digitaristusse, et toetada ELi partnerite jõupingutusi kiirendada rohe- ja digipööret ning aidata suurendada kaubandust ja inimestevahelisi kontakte. Strateegia ühendab rahastamisvahendid (mille eesmärk on võimendada erasektori investeeringuid) selliste vahenditega nagu tehniline abi, poliitiline ja majanduslik dialoog, kaubandus- ja investeerimislepingud ning standardimine, et luua paremad tingimused kvaliteetseteks investeeringuteks. Selles ei viidata aga ELi kaubandusabi strateegiale.

2017. aastal ajakohastatud strateegiale ei järgnenud ühtegi tegevuskava, mis sisaldaks liikmesriikide või ELi rahastamisele seotud vahe-eesmärke

- 25** 2017. aasta strateegia ajakohastamise ajal anti 18% ELi ühisest kaubandusabist (ajavahemiku 2010–2015 keskmine) vähim arenenud riikidele, ülejäänud osa aga enamjaolt ÜMTdele. Ajakohastatud strateegias seati ELile ja selle liikmesriikidele ühine poliitiline eesmärk suurendada seda osakaalu 2030. aastaks 25%-ni (vt punkt [22](#)). Meile ei ole esitatud dokumenteeritud põhjendust eesmärgi suuruse kohta. Komisjoni sõnul põhines see siiski nii rahastajate lubadusel üldise ametliku arenguabi kohta⁶ kui ka ettepanekul, et liikmesriigid peaksid suunama teatava osa oma abist vähim arenenud riikidele⁷.

⁶ „International Development Strategy for the Second United Nations Development Decade“, ÜRO peaassamblee resolutsioon 2626 (XXV), 24. oktoober 1970, punkt 43.

⁷ NDICI määruse põhjendus 22.

- 26** Komisjon leidis, et 25% eesmärk on ELi ja liikmesriikide jaoks mõistlik ja saavutatav. See ei põhinenud vähim arenenud riikide kaubandusabi vajaduste kvantitatiivsel hindamisel võrreldes teiste arengumaade vajadustega. Samuti ei võetud eesmärgi seadmisel arvesse võimalikku vähim arenenud riikide kategooriast välja arvamist ajavahemikul 2017–2030, mis mõjutaks arvutamist (vt punkt **04 I lisas**).
- 27** Leidsime, et seda rahastamiseesmärki ei muudetud liikmesriikidega kokku lepitud erieesmärgiks või erieesmärkide rühmaks, mis oleksid võinud hõlmata järgmist:
- vahe-eesmärgid selle saavutamisel tehtud edusammude seireks;
 - ELi ja selle liikmesriikide individuaalsed sihid;
 - iga vähim arenenud riigi või vähim arenenud riikide rühma jaoks seatud individuaalsed sihid, mis põhinevad nende konkreetsetel vajadustel, või kaubandusabi kategooriate sihid (vt punkt **05**);
 - mõne vähim arenenud riigi ümberliigitamise võimaliku mõju arvesse võtmine (nt juurdepääsu kaotamine erikorra „Kõik peale relvade“ – vt **I lisa** punkt **10**).
- 28** ELil ja selle liikmesriikidel on väga raske kokkulepitud eesmärki ühiselt saavutada, kui eesmärk ei ole jaotatud ELi ja üksikute liikmesriikide vahel ajalisteks etappideks ega kokkulepitud kohustusteks.

Kaubandusabi on ELi delegatsioonide ja rakenduspartnerite töö kavandamiseks liiga lai mõiste

- 29** Meie külastatud vähim arenenud riikides ei ole kaubandusabi strateegia või kontseptsioonina ELi delegatsioonide töö kavandamisel (riigi või piirkondlikes mitmeaastastes sihtprogrammides) selgesõnaliselt välja toodud. Leidsime, et ELi delegatsioonid ja rakenduspartnerid ei pidanud kaubandusabi kontseptsiooni asjakohaseks, kasulikuks või piisavalt täpseks, et selle alusel toetusi suunata.
- 30** Selle asemel on toetus suunatud konkreetsetele kaubandusabiga seotud valdkondadele (nt tootmisvõimekuse arendamine, majanduse mitmekesistamine, väärtusahelate ja taristu parandamine, kaubanduse lihtsustamine ja ettevõtluskeskkonna parandamine), mida peetakse partnerriikides kindlaks tehtud vajaduste põhjal asjakohasemaks.

- 31** Praktilistel ja aruandluse eesmärkidel sisaldab kaubandusabi WTO ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) määratluse kohaselt mitmesuguseid sekkumisi ja sektoreid, mis hõlmavad peaaegu 100 [arenguabi komitee koodi](#). Need on jagatud kolme põhikategooriasse: majandustaristu, tootmisvõimekuse suurendamine ning kaubanduspoliitika ja -eeskirjad (vt punkt [05](#)). ELi tasandil ei ole [naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“ määruses](#) enam kaubandusarengu poliitika markerit, sest OECD lõpetas selle kasutamise 2021. aastal väärtõlgenduste ohu tõttu⁸.
- 32** Teised organisatsioonid, nagu Maailmapank⁹, kasutavad oma eesmärkidel kaubandusabi erinevaid määratlusi, määratledes kaubandusabi kitsamalt, et jätta välja taristuprojektid.

Kaubandusabi vajadusi hinnati varem tõhustatud integreeritud raamistiku alusel, kuid enam hindamisi üldiselt ei tehta

- 33** On oluline, et komisjon tagaks vähim arenenud riikide kaubandusabi vajaduste nõuetekohase hindamise ning et vähim arenenud riigid võtaksid edukuse ja jätkusuutlikkuse suurendamiseks isevastutuse rahvusvaheliste rahastajate toetuse eest. Vajaduste hindamine, sealhulgas kaubandusabiga seotud vajaduste hindamine peaks seetõttu hõlmama protsesse, mis kaasavad partnerriikide valitsusi ja sidusrühmi. See võib olla keeruline, sest vähim arenenud riikidel on üldiselt nõrgemad institutsionaalsed ja strateegilised raamistikud kui muudel arenguriikidel. Lisaks nähtub ühest ELi delegatsioonide uuringust¹⁰, et peaaegu veerandi vähim arenenud riikide puhul ei ole kaubanduse areng tõhusalt integreeritud riigi või piirkonna strateegiadokumenti.

⁸ [Follow-up to the review of the Trade Development policy marker](#), OECD.

⁹ [What is the World Bank doing on aid for trade?](#) (lk 3, joonealune märkus 4); ja [2023 EU AfT progress report](#) (lk 158).

¹⁰ „Enhancing international trade by least developed countries“, täiendav uuring ELi kaubandusabi 2023. aasta eduaruande jaoks, Euroopa Komisjon.

- 34** Varem, alates ajast, mil WTO võttis kasutusele kaubandusabi kontseptsiooni 2005. aastal, tehti **tõhustatud integreeritud raamistiku (EIF)** raames vähim arenenud riikide kaubandusabi vajaduste hindamisi (nn diagnostilised kaubandusintegratsiooni uuringud), kusjuures EL oli üks rahastamispartnereid. Nende uuringutega soovis EIF pakkuda vähim arenenud riikidele analüütilisi vahendeid kaubanduse arendamiseks ning ühist alust kaubanduse prioriseerimiseks ja ressursside (sealhulgas rahastajate toetuse) mobiliseerimiseks. Siiski ei ole uuringuid viimastel aastatel üldiselt ajakohastatud (alates 2017. aastast on ajakohastatud vaid 20% vähim arenenud riikide kaubanduse integreerimise diagnostilistest uuringutest) ning neljast külastatud ELi delegatsioonist kolm (erandiks on Kambodža) ei olnud nende uuringutega tuttavad ega kasutanud neid oma programmitöös.
- 35** 2021. aasta hindamise käigus¹¹ kritiseeriti EIFi riigipõhise keskendumise puudumise tõttu. Külastatud riikides olid arvamused EIFi kasulikkuse kohta erinevad. Rwanda valitsus leidis, et abi, mida ta on saanud Aafrika mandri vabakaubanduspiirkonna kavandamisel ja rakendusstrateegia toetamisel, on positiivne, kuigi viimase viie aasta jooksul on saavutatud vähem sellealaseid tulemusi. Malawi aga teatas, et EIF on aidanud kaasa õliseemnekultuuride, sojaubade ja maapähklite ekspordi kasvule. Angolas puudus teadlikkus EIFi tegevusest ning Kambodžas oli tegevus vähene ning projektide kasulikkus küsitav.
- 36** Hindamises tõdeti ka, et kuigi tegemist on hästi toimiva ja võimsa analüütilise raamistikuga, mis aitab riikidel paremini mõista kaubanduspiiranguid, millega nad silmitsi seisavad, nõuavad kaubanduse integratsiooni diagnostilised uuringud ja ajakohastamised „analüüsiprotsessi, milles võib vähim arenenud riikidel olla väga raske ja keeruline sisuliselt osaleda, sest soovitusel aeguvad kiiresti“.

¹¹ [Evaluation of the Enhanced Integrated Framework, final evaluation report](#), Saana Consulting, 9. detsember 2021.

Komisjonil ei ole konkreetseid kaubandusabi vajaduste hindamisaruandeid, kuid ELi delegatsioonid määravad kindlaks prioriteetsed valdkonnad

- 37** Üldises kavandamistöös hindavad komisjoni töötajad nii peakorterites kui ka ELi delegatsioonides vähim arenenud riikide vajadusi majandusarengu ja majanduskasvu valdkonnas. ELi delegatsioonid tutvuvad selleks mitmesuguste ametlike dokumentidega ja konsulteerivad sidusrühmadega. Neljas külastatud vähim arenenud riigis olid olemas riiklikud arengukavad ja ekspordistrateegiad, mis kirjeldasid valitsuse prioriteete ja lünki kaubanduse arendamises. Ühtlasi tegid ELi delegatsioonid koostööd ministeeriumide, erasektori ja kodanikuühiskonna organisatsioonide, rahvusvaheliste valitsusväliste organisatsioonide ja teiste rahastajatega, et teha kindlaks vajadused ja integreerida need toetuse kavandamisse.
- 38** Kindlaks tehtud vajadusi ja prioriteete võeti arvesse ELi üldises arenguprogrammis perioodi 2014–2020 riiklike soovituskavade ja 2021.–2027. aasta mitmeaastaste riiklike sihtprogrammide kaudu, kehtestades üldised prioriteedid ja eesmärgid, aga ka piirkondlikes programmides, kuna mõningaid kaubandusega seotud küsimusi on võimalik lahendada üksnes piirkondlikus raamistikus. Piirkondlikud programmid, mis olid suunatud partnerriikide rühmadele vastavalt nende geograafilisele asukohale, hõlmasid vähim arenenud riikide, kuid ei olnud konkreetselt neile suunatud. Külastatud ELi delegatsioonid ei suutnud anda teavet selle kohta, millises ulatuses hõlmasid piirkondlikud programmid vähim arenenud riike võrreldes teiste arengumaadega.
- 39** Teine võimalik vajaduste hindamise allikas on ÜRO Kaubandus- ja Arengukonverentsi (UNCTAD) [tootmisvõimekuse indeks](#). See on koostatud iga vähim arenenud riigi kohta ning sel on kaheksa komponenti ja 42 alusnäitajat. Indeksi eesmärk on teha kindlaks valdkonnad, kus riigid võivad olla esirinnas või maha jäänud, ning tuua välja, kus poliitika toimib ja kus on vaja teha parandusi. Selles pakutakse välja tegevuskava iga komponendi edasiste poliitikameetmete ja sekkumiste jaoks. Indeks on arvutatud tagasiulatuvalt, alates 2000. aastast, ja see vaadatakse läbi iga kolme aasta järel. Samuti on hinnatud vähim arenenud riikide [tootmisvõimekuse puudujääke](#) ning analüüsitud, mil määral on vähim arenenud riigid toetusi kasutanud. ELi delegatsioonid ei kasutanud neid vahendeid aga ühegi külastatud vähim arenenud riigi vajaduste kindlakstegemiseks.

ELi kaubandusabi antakse vastavalt vajadustele, kuid see ei vasta kaugeltki rahastamiseesmärgile

40 2017. aasta ELi kaubandusabi strateegia eesmärk oli suurendada vähim arenenud riikidele antava ELi ja liikmesriikide kaubandusabi osakaalu. Samuti pöörati selles suuremat tähelepanu kestlikkuse sotsiaalsele ja keskkonnavalasele mõõtmele ning ELi kaubandusabi asjakohasuse suurendamisele (vt punkt [21](#)). Selles osas vaatleme, kas:

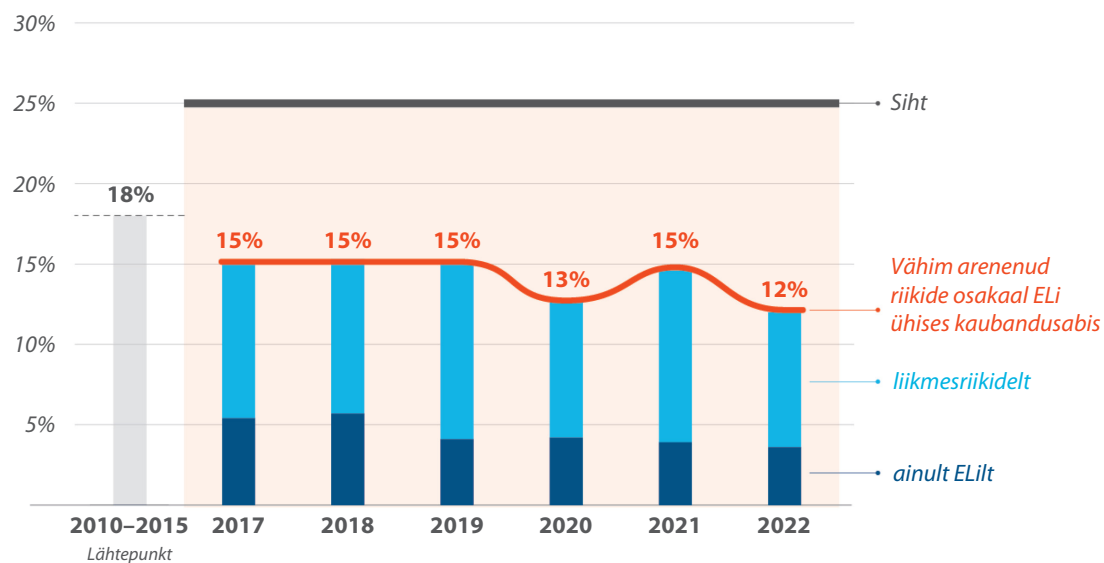
- o komisjon on piisavalt keskendunud vähim arenenud riikidele;
- o ELi kaubandusabi hõlmas asjakohaseid kategooriaid ja sektoreid kooskõlas vähim arenenud riikide vajadustega;
- o ELi kaubandusabi rakendati koordineeritult.

Vähim arenenud riikide rahastamiseesmärki ei ole kaugeltki saavutatud ning puudub üksikasjalik analüüs, mis võimaldaks olukorda parandada

Komisjoni sõnul on vähim arenenud riikidele antav ELi kaubandusabi eesmärgist tunduvalt väiksem

41 Nagu komisjon on teatanud, ei ole ELi kaubandusabi strateegias 2030. aastaks rahastamiseesmärgiks seatud 25% kaugeltki saavutatud (vt punkt [22](#)). Aastate 2010–2015 oli vähim arenenud riikidele antud kaubandusabi osakaal keskmiselt 18%. Eesmärgi seadmise aastal (2017) oli see 15% ja sellest peale ei ole see suurenenud, vaid on isegi langenud (12% 2022. aastal, mis on viimane aasta, mille kohta andmed on kättesaadavad) (vt [joonis 3](#)).

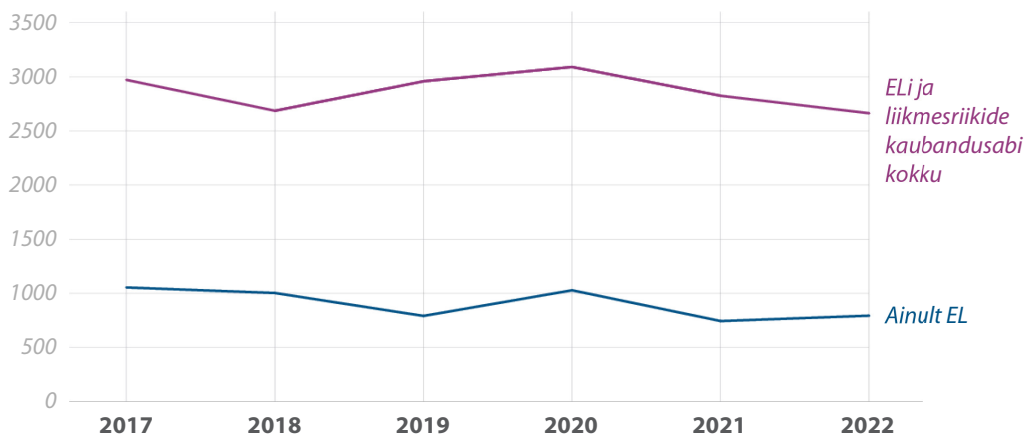
Joonis 3 | Vähim arenenud riikidele antud ELi ühise kaubandusabi osakaal

Allikas: kontrollikoda komisjoni andmete põhjal.

- 42** Vähim arenenud riikidele üksnes ELi antud kaubandusabi osakaal (ajavahemikul 2017–2022 keskmiselt 12%) oli väiksem kui liikmesriikide kaubandusabi oma (15%) (vt [joonis 2](#)). Komisjoni esitatud andmete kohaselt näitab võrdlus Maailmapanga (65%) ja Jaapani (32%) antud abi vastavate osakaaludega, et vähim arenenud riigid on ELi kaubandusabi eraldamisel vähem prioriteetsed.
- 43** Enamik ELi ja liikmesriikide ühisest kaubandusabist on suunatud teistele arenguriikidele. Ajavahemikul 2017–2022 eraldas EL üksikuuete suurimale kaubandusabi saajale (Türgi, Egiptus, Ukraina, Maroko, Serbia ja India) 15,2 miljardit eurot. See on peaaegu kolm korda rohkem kui kõigile 48 vähim arenenud riigile samal perioodil antud ainult ELi kaubandusabi summa, mis oli 5,4 miljardit eurot (vt punkt [04 I lisa](#)).
- 44** Reaalväärtuses on viimastel aastatel seiskunud nii ainult ELi antav kui ELi ühine kaubandusabi vähim arenenud riikidele (vt [joonis 4](#)).

Joonis 4 | Vähim arenenud riikidele antav kaubandusabi: EL ja liikmesriigid kokku ja EL eraldi (miljonites eurodes, 2022. aasta püsivhindades)

Allikas: kontrollikoda ELi 2024. aasta kaubandusabi eduaruande põhjal.

Komisjon ei teinud üksikasjalikku analüüsi, mis oleks tal võimaldanud olukorda parandada

- 45** Asjaolu, et ELi rahastamine ei vasta kaugeltki vähim arenenud riikidele seatud eesmärgile, on alates 2021. aastast toodud välja ka ELi kaubandusabi eduaruannetes. Komisjon ei ole siiski üksikasjalikult analüüsinud selle põhjuseid, kuigi see võimaldaks tal võtta parandusmeetmeid eesmärgi saavutamiseks või ümberhindamiseks.
- 46** Tegureid, mis tingivad kaubandusabi eraldamisel vähese keskendumise vähim arenenud riikidele võib olla mitmeid, sest need riigid seisavad silmitsi märkimisväärsete probleemidega, mis vajavad erilist tähelepanu (vt punkt **01**).

- 47** Esiteks suunati ajavahemikul 2017–2022 pool ELi kaubandusabist kõigile arengumaadele laenudena (vt punkt [04](#)). Vähim arenenud riikidel on siiski raske pääseda ligi seda liiki toetusele, mida iseloomustab uuenduslik rahastamine ja erasektori vahendite kaasamine. Ühes tellitud uuringus¹², mida kasutati [komisjoni hinnangus ELi välisrahastamisvahendite kohta mitmeaastases finantsraamistikus 2014–2020 ja 2021–2027](#), juhiti tähelepanu raskustele tagatiste kasutamisel ebakindlates ja vähim arenenud riikides. Sama küsimus tõstatati ka meie [arvamuses 03/2024, mis on lisatud komisjoni hinnangule välistegevuse tagatise kohta](#). Seega piirdub vähim arenenud riikide rahastamine pigem sihttoetustega. Aastatel 2017–2022 anti 78% vähim arenenud riikidele eraldatud ELi kaubandusabist sihttoetustena, samas kui laenudena eraldati vaid 22%.
- 48** See vähim arenenud riikide probleem võib lähiaastatel suureneka, kuna strateegia „[Global Gateway](#)“ tähtsus kasvab. Seda rakendatakse peamiselt Euroopa Kestliku Arengu Fondi+ kaudu tagatiste ja toetuskavadega, mis ühendavad toetused laenudega. Nende eesmärk on meelitada ligi täiendavaid investeeringuid teistest finantsasutustest ja erasektorist, kuid need on vähim arenenud riikidesse tehtavate investeeringute jaoks vähem atraktiivsed. Meie intervjuud külastatud nelja riigi ELi delegatsioonide, riiklike ametiasutuste ja muude sidusrühmadega näitasid, et selline lähenemisviis ei ole kuigi sobiv, kuna nende riikide majanduslik olukord on ebakindel, nad on võlgade tõttu haavatavad ja erasektori suutlikkus laene välisvaluutas tagasi maksta on piiratud (vt [1. selgitus](#)).

1. selgitus

Näited probleemidest, millega külastatud vähim arenenud riigid seisavad silmitsi uuenduslikule rahastamisele juurdepääsul ja erasektori vahendite kaasamisel

Angolas oli kavas käivitada üks pankade antavaid krediidiiline toetav EIP projekt, et hõlbustada erasektori juurdepääsu rahastamisele. Välja valiti kaks panka, kuid projekti ei alustatud, sest pangad ei läbinud hoolsuskohustuse kvaliteedikontrolli.

Kambodžas on ELi delegatsiooni andmetel EIP intressimäärad kõrged võrreldes teiste finantseerimisasutustega, nagu Aasia Arengupank ja Maailmapank, mis pakuvad oluliselt madalamaid määrasid. Seepärast eelistab Kambodža valitsus EIP-le teisi panku. See raskendab EIP laenude kasutamist, välja arvatud segarahastamisprojektide puhul, mille puhul EIP suudab lisaks anda märkimisväärse suurusega toetusi.

¹² [European Union's external financing instruments \(2014–2020 and 2021–2027\)](#), I osa, koondaruanne, järeldus 5, lk 65.

Malawis on kogemused näidanud, et erapangad ei soovi osaleda ELi kaubandusabi andmises, näiteks EIP rakendatavas [Kulima rahastamisvõimaluste projektis](#), sest nad ei soovi võtta riske klientidega, kes ei tegele ekspordiga ega tee välisvaluutatehinguid. Algselt pidid projekti lõplikud abisaajad olema väikepõllumajandustootjad ning väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKEd), kes teevad nendega koostööd oma elutingimuste parandamiseks. Kohalikud kommertspangad andsid selle projekti kaudu laene ainult suurtele klientidele, kellega nad olid juba koostööd teinud (umbes 90% rahast läks põllumajandusettevõtetele). Seega ei saanud peamine sihtrühm sellest projektist otsest kasu.

- 49** Teiseks leiab komisjon, et ELi kaubandusabi arenguriikidele põllumajandussektoris, mis on vähim arenenud riikide jaoks võtmetähtsusega (vt punkt [55](#)), „näib aeglustuvat“¹³, kusjuures majandustaristusse tehtavad investeeringud suurenevad, eelkõige tänu sellele, et „Global Gateway“ seab prioriteediks investeeringud transpordikoridoridesse. Seda üldist suundumust arenguriikides täheldati juba 2022. aastal, kui ELi kaubandusabi investeeringud majandustaristusse olid suuremad kui investeeringud tootmisvõimekuse suurendamisse¹⁴.
- 50** See on vastuolus olukorraga vähim arenenud riikides, kus samal aastal moodustasid majandustaristu investeeringud 37% ELi kaubandusabist, võrreldes 62%-ga tootmisvõimekuse suurendamise valdkonnas. Vähim arenenud riigid on endiselt majandusarengu etapis, kus nad peavad oma tootmisvõimekust suurendama.
- 51** Kolmas tegur, mis aitab kaasa ELi kaubandusabi kasvu seiskumisele vähim arenenud riikides, on mitteriigipõhise toetuse ehk sellise kaubandusabi osakaalu suurenemine, mida ei eraldata konkreetsetele riikidele. See osakaal kasvas 18%-lt ELi kaubandusabist 2017. aastal 39%-le 2022. aastal. Mitteriigipõhine toetus suunatakse arengumaadele (sealhulgas vähim arenenud riikidele) peamiselt piirkondlike mitmeaastaste sihtprogrammide kaudu, mis hõlmavad mitut riiki, mis ei kuulu tingimata samasse sissetulekurühma.

¹³ ELi kaubandusabi 2024. aasta eduaruanne, lk 10.

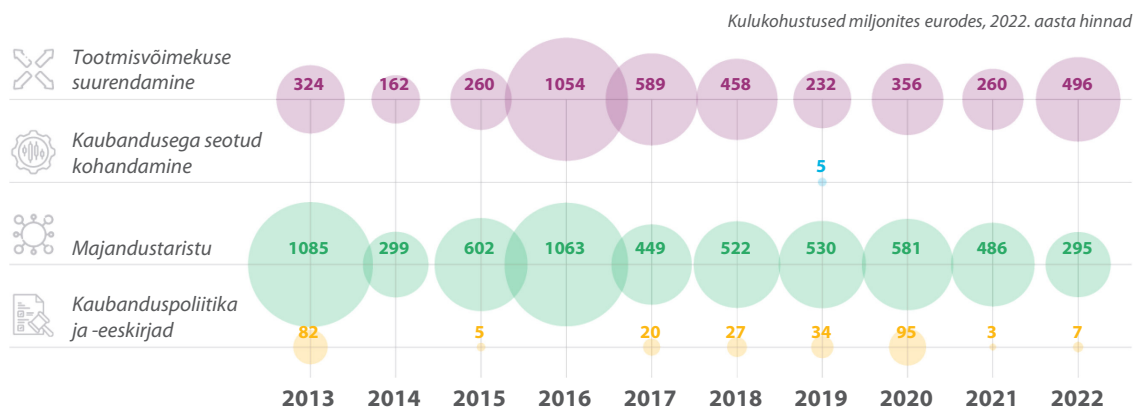
¹⁴ Samas, lk 35.

- 52** Leidsime, et kahes piirkondlikus mitmeaastases sihtprogrammis, mis hõlmas valdavalt enamikku vähim arenenud riike (Sahara-tagune Aafrika ning Aasia ja Vaikse ookeani piirkond), ei pööratud piirkondliku kaubandusabi kavandamisel erilist tähelepanu vähim arenenud riikidele (ei konkreetsete eesmärkide, toetuse liikide ega oodatavate tulemuste kujul). Küsitletud ELi delegatsioonide sõnul tekitab see riikide vahel (vähim arenenud ja muud arenguriigid) konkurentsi ressursside pärast, eelkõige riigi tasandi segarahastamistoimingute puhul. Mõned tugevama institutsioonilise raamistiku ja tehnilise suutlikkusega vähim arenenud riigid, näiteks Kambodža, said hästi hakkama, samal ajal kui teistel puudusid vajalikud vahendid, et teha tõhusat koostööd mitme piirkondliku majanduskogukonna sekretariaadiga ja piirkondlike kohustustega ELi delegatsioonidega väljaspool nende territooriumi. Nii oli see näiteks Malawi puhul (vt punkt [64](#)).
- 53** Mõne vähim arenenud riigi puhul mõjutab ELi kaubandusabi madalat taset ka nõrk institutsiooniline raamistik ja/või ametliku arenguabiga seotud kogemuste puudumine. Neljast külastatud riigist oli see nii eelkõige Angola puhul, kes sai aastatel 2017–2022 väga vähe ELi kaubandusabi võrreldes teiste vähim arenenud riikidega (nii absoluutarvudes (11,8 miljonit eurot) kui ka elaniku kohta). ELi delegatsiooni sõnul hakkas Angola alles suhteliselt hiljuti ELi ametlikku arenguabi saama (alates 2010. aastast). See tähendab, et arenguabi haldamiseks vajalikud mehhanismid ei ole veel välja töötatud.

Vähim arenenud riikidele antav ELi kaubandusabi hõlmab mitmeid asjakohaseid kategooriaid ja sektoreid, kuid projektide majanduslik jätkusuutlikkus ei ole alati tagatud

- 54** Kaubandusabi on laialtlevitatud ja hõlmab kolme peamist kategooriat ning paljusid sektoreid (vt punkt [05](#)). ELi kaubandusabi vähim arenenud riikidele on koondunud kahte põhikategooriasse: majandustaristu ja tootmisvõimekuse suurendamine, millele suunati aastatel 2017–2022 vastavalt 53% ja 44% kogu ELi kaubandusabist. Kolmas kaubandusabi kategooria, „kaubanduspoliitika ja reguleerimine“ moodustas samal perioodil vaid 3% (vt [joonis 5](#)). Nagu eespool märgitud (vt punkt [50](#)), eraldati 2022. aastal vähim arenenud riikide jaoks mõeldud ELi kaubandusabist tootmisvõimekuse suurendamisele suurem osa kui majandustaristule, mis oli vastupidine teiste arenguriikide puhul täheldatud suundumusega.

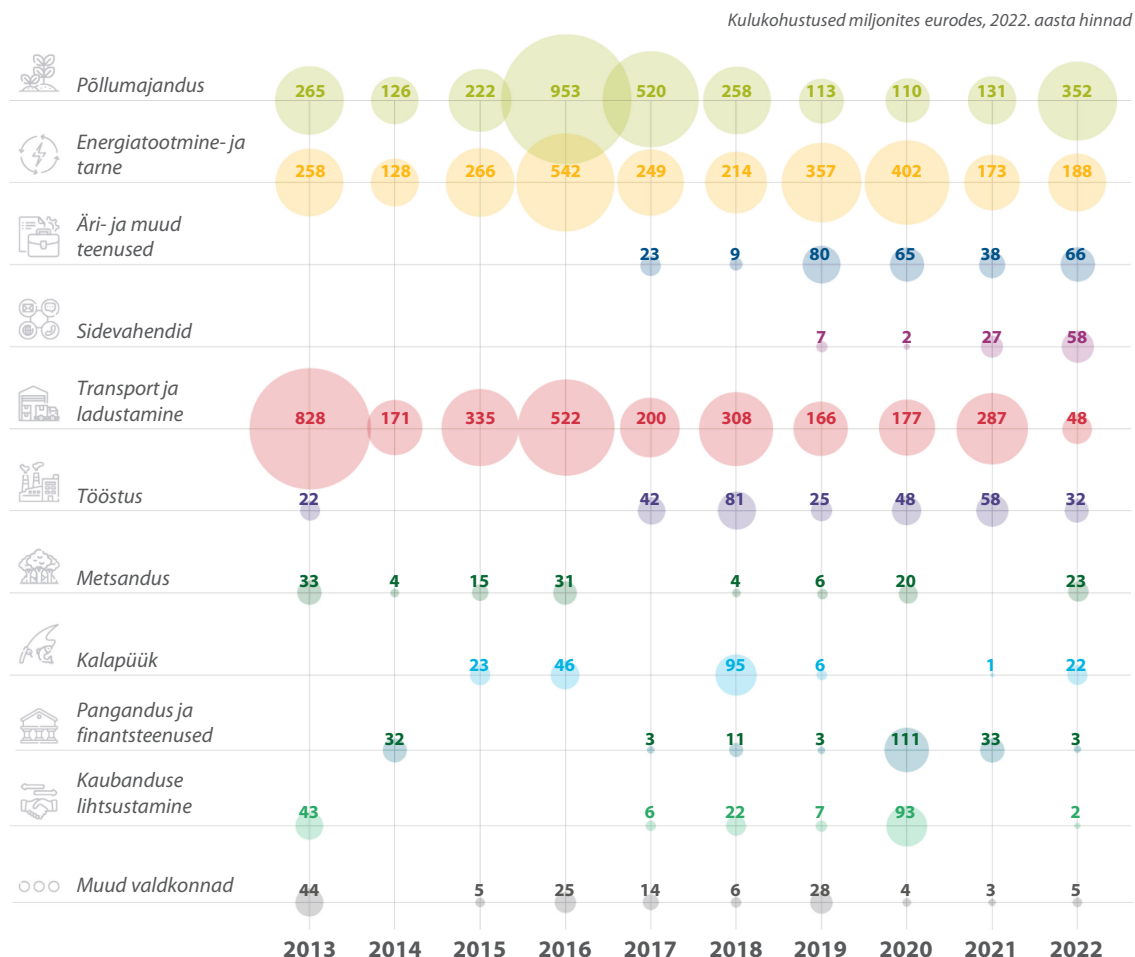
Joonis 5 | Vähim arenenud riikidele antud ELi kaubandusabi kategooriate kaupa, 2013–2022 (kulukohustused miljonites eurodes, 2022. aasta püsivhindades)

Allikas: kontrollikoda komisjoni andmete põhjal.

- 55** Mis puudutab toetatud sektoreid, siis ajavahemikul 2017–2022 keskendus ELi kaubandusabi vähim arenenud riikide puhul peamiselt energiatootmisele ja -tarnimisele (29,1%), põllumajandusele (27,3%) ning transpordile ja ladustamisele (21,8%) (vt [joonis 6](#)). Teistes arenguriikides oli toetus aga suunatud energeetika-, pangandus- ja finantsteenuste ning transpordisektorile. Vähim arenenud riikide majandused sõltuvad suurel määral põllumajandusest ja nende valitsused peavad selle sektori arengut üldiselt esmatähtsaks, et suurendada toiduga kindlustatust ja võimalikku eksporditulu.

Joonis 6 | Vähim arenenud riikidele antav ELi kaubandusabi sektorite kaupa, 2013–2022 (kulukohustused miljonites eurodes, 2022. aasta püsivhindades)

Allikas: kontrollikoda komisjoni andmete põhjal.

- 56** Neljas külastatud riigis leidsime, et meie uuritud kaubandusabiga seotud projektid olid kooskõlas partnerriigi kaubandusabi vajadustega ning sellega seotud mitmeaastases sihtprogrammis seatud prioriteetide ja eesmärkidega. ELi rahastatud projektide eesmärk oli näiteks suurendada riiklike ametiasutuste tehnilist suutlikkust kaubanduse valdkonnas, teha kindlaks ekspordipotentsiaaliga väärtusahelad, tarnida laboriseadmeid, et parandada riikide standardimis- ja ekspordi sertifitseerimissüsteeme, ning toetada nende tootmisvõimekust.
- 57** Kohapealsete kontrollkäikude käigus leidsime, et meetmed olid ellu viidud ja väljundid olid üldiselt kavakohaselt saavutatud. Leidsime ka, et kontrollitud projektid aitasid üldiselt suurendada riikide kaubanduspotsentiaali. **2. selgituses** on esitatud mõned selliste projektide näited.

2. selgitus

Näited neljas külastatud riigis rakendatud ELi kaubandusabi meetmete ja saavutatud väljundite kohta

Angolas rakendati ELi ja UNCTADi ühisprogrammi „[Train for Trade II](#)“, mille eesmärk oli tugevdada kohalikku suutlikkust ja edendada riikide isevastutust kaubandus- ja investeerimisküsimustes. See hõlmas ministeeriumide ja avaliku sektori asutuste töötajate koolitamist ja suutlikkuse suurendamist ning ettevõtlusalase koolituse programmi mikroettevõtjatele ja VKEdele. Kavandatud väljundid (koolitusürituste, seminaride ja koostatud tehniliste dokumentide arv) saavutati täielikult.

Kambodžas on [CAPFish Capture – Post-harvest Fisheries Development](#) projekti eesmärk tõhustada püügijärgset töötlemist, ajakohastades riigi regulatiivset ja institutsioonilist süsteemi ning tugevdades ettevõtluse arendamise teenuseid. Kahe külastatud VKE puhul olid projekti tulemuseks tõhusamad ja hügieenilisemad kalakuivatamise rajatised, kalapasta tootmise ja pakendamise meetodid ning Kambodža kvaliteedimärgise rakendamise, et täita rahvusvahelisi toiduohutusnõudeid. Kambodža taotleb komisjonilt 2025. aastal heakskiitu, et pääseda nende riikide hulka, kellel on õigus kalandustooteid ELi eksportida.

Malawis toetas EL [Kulima programmi „Põllumajanduse edendamine Malawis“](#), et suurendada põllumajanduse tootlikkust ja mitmekesistada tootmist, arendada põllumajanduse väärtusahelaid ja tugevdada põllumajandussektori juhtimist. Külastasime ühte põllumajandusuuringute keskust, kuhu tarniti laboriseadmed. Need suurendasid laborite analüüsivõimet ja võimaldasid neil testida, kas põllumajandustooted on vabad geneetiliselt muundatud organismidest. See on eeltingimus teatavatesse riikidesse eksportimiseks.

Rwandas toetas EL projekti „[A market driven approach for value chain improvements and the expansion of the Rwandan coffee market](#)“. Projekti eesmärk on parandada Rwanda kohvi väärtusahelat ja arendada ekspordipotentsiaali. Kuigi projekt ei ole veel lõpule viidud, on Rwanda osalemine ülemaailmses kohvi väärtusahelas juba paranenud.

58 Meie hinnang projektidele näitab, et kuigi väljundid saavutati, on mõnel juhul oht, et lähiaastatel ei suuda partnerriigid:

- kasutada ära projektide tulemusi, näiteks arendada välja mõned kindlaks tehtud väärtusahelad või rakendada hiljuti omandatud tehnilist suutlikkust piirkondlikel ja rahvusvahelistel kaubanduslääbirääkimistel;
- tagada nende majanduslik jätkusuutlikkus, võttes arvesse ministeeriumide töötajate suurt volavust ja uute seadmete käitamiskulusid.

3. selgituses on esitatud mõned näited projektidest, millel on raskusi tulemuste ärakasutamisel ja/või nende majandusliku jätkusuutlikkuse tagamisel.

3. selgitus

Näited projektidest, millel on raskusi tulemuste laiendamise ja/või nende majandusliku jätkusuutlikkuse tagamisega

Angolas on projekti „Train for Trade II“ kavandatud väljundid täielikult saavutatud, kuid selle mõju ei ole nii ilmne. Kuigi kokku koolitati üle 3000 inimese, töötas üle poole neist avalikus sektoris, kus töötajate voolavus on kõrge ja teadmised ei pruugi säilida. Programmis tehti küll kindlaks, et teatavatel väärtusahelatel on ekspordipotentsiaal, kuid nende sektorite tootlikkust ei ole siiski veel suurendatud. Programmi „Train for Trade II“ mõju on olnud vähene, osaliselt keeruliste välistegurite tõttu. Samuti ei ole üldiselt saavutatud projekti kaubandusega seotud tulemus-/mõjunäitajaid (muu kui nafta ekspordi osakaal maailmas, Lõuna-Aafrika Arenguühenduse (SADC) riikidesse suunatud koguekspordi väärtus ja nendesse riikidesse suunduva muu kui nafta ekspordi osakaal).

Kambodžas rakendas ELi delegatsioon projekti **SWITCH-Garment**, millega edendati energiatõhusust, rahastades energiaauditeid 50 rõivatehases. Pärast neid auditeid otsustasid 23 tehast mõned esitatud soovitused ellu viia (oma kulul). Üks levinumaid soovitusi oli päikesepaneelide paigaldamine. Seda soovitust rakendasid siiski vaid vähesed tehased, sest Kambodža õigusaktides sätestatud päikesepaneelide elektrivõrku ühendamise kulud nullivad potentsiaalse kokkuhoiu.

Projektis tehti kindlaks ka rõivavabrikud, mis peaksid rohkem tähelepanu pöörama energiatõhususe meetmetele (nt palju triikimisega tegevad tehased, mis on suured energiatarbijad). Need tehased kuuluvad aga sageli välisinvestoritele, kes ei plaani hoonete ajakohastamisse investeerida.

Malawis külastasime ühte [Kulima programmi](#) raames toetatud põllumajandusuuringute keskust. Abisaaja leidis, et tema laboratooriumi suurem analüüsivõimekus on võimalus saada akrediteeringut, et labor saaks väljastada sertifikaate ekspordiks rahvusvahelistele turgudele. Projekti kavandamisel seda aga ette ei nähtud ja abisaajal pole võimalik prognoosida, kas ja millal see saavutatakse. Lisaks pakkus labor projekti alguses mõningaid teenuseid tasuta, millel oli kahjulik mõju projekti jätkusuutlikkusele. Labor alustas alles hiljuti põllumajandustootjatelt ja teistelt kasutajatelt tasu võtmist teenuste eest, mida ta osutab, et saada isemajandavaks, mida ta praegu ei ole.

Rwandas ei võetud [kohvi väärtusahela parandamise ja Rwanda kohvituru laiendamise projektis](#) piisavalt arvesse kliimamuutustega seotud riske. Viimasel ajal on ilmastikunähtused (mis on seotud kliimamuutustega) mõjutanud aastaaegade (vihm/kuivad hooajad) ja seega ka kohvi tootmistsükli. Rahvusvaheliste ostjatega võib olla vaja sõlmida müügilepingud enne saagi suuruse ja kvaliteedi selgumist, mis toob kaasa prognoosimatu müügitulu ja väiksema sissetuleku.

ELi delegatsioonide poolne koordineerimine on üldiselt hea, kuid jäeti kasutamata võimalus tõhustatud koordineerimiseks liikmesriikide ja piirkondlike kohustustega ELi delegatsioonidega

- 59** Kaubandusabi vähim arenenud riikidele antakse keerulises keskkonnas, millesse on kaasatud paljud sidusrühmad. Nende hulka kuuluvad partnerriigid, liikmesriigid (sealhulgas nende riiklikud arenguasutused, ministeeriumid ja saatkonnad), muud rahvusvahelised rahastajad, ELi delegatsioonid partnerriikides, piirkondlike kohustustega ELi delegatsioonid, komisjoni peakorter, erasektor ja kodanikuühiskonna organisatsioonid. ELi kaubandusabi kooskõlastatud rakendamine kõigil tasanditel on keske tähtsusega, et tagada tõhus abi osutamine ja partnerriigi isevastutus.
- 60** Leidsime, et enamik külastatud ELi delegatsioone tegi tihedat koostööd vähim arenenud riikide valitsustega nii kahepoolset kui kaubandusabiga seotud eri abiandjate komiteede raames. Samuti peavad nad struktureeritud dialoogi erasektoriga kaubanduskodade ja muude ühenduste ning kodanikuühiskonna organisatsioonide kaudu, eriti pärast strateegia „Global Gateway“ vastuvõtmist.
- 61** Lisaks leidsime, et külastatud riikide puhul toimus komisjoni peakorteri ja ELi delegatsioonide vahel korrapärane suhtlus ja teabevahetus. Meie intervjuud ELi delegatsioonidega näitasid siiski, et peakorteri tagasisidet delegatsioonide aruandluse kohta saaks parandada. Nii oli see eelkõige kaubandusabi küsitluse puhul, mille komisjoni peakorter saatis ELi delegatsioonidele (vt punkt [67](#)).

- 62** Euroopa tiimi algatused eesmärk on tuua kokku EL ja selle liikmesriigid, sealhulgas nende rakendusasutused ja riiklikud arengupangad, samuti Euroopa Investeerimispank ning Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupank. Komisjoni sõnul on Euroopa tiimi lähenemisviisi eesmärk see, et EL ja selle liikmesriigid suurendaksid ühiselt oma välistegevuse mõju. Kuna ELi kaubandusabi strateegia on ELi ja selle liikmesriikide ühine strateegia, milles on seatud ühised eesmärgid ja kvantifitseeritud sihid, võivad Euroopa tiimi algatused edendada vajalikku vastastikust täiendavust ELi ja liikmesriikide kaubandusabi vahel.
- 63** Leidsime siiski, et kuigi Euroopa tiimi algatused, mis hõlmavad kaubandusabiga seotud valdkondi, sisaldasid külastatud riikide mitmeaastastes sihtprogrammides, ei toimunud nende puhul üldiselt ühist kavandamist, kooskõlastatud rakendamist ega ühist seiret või aruandlust (eriti Angolas ja Malawis). Sama näitasid meie intervjuud kahe liikmesriigi välisministeeriumide esindajatega (kes on ühed suuremad rahastajad) ning see seab kahtluse alla selliste algatuste lisaväärtuse kohapeal.
- 64** ELi kaubandusabi konkreetsetele vähim arenenud riikidele suunatakse mitte ainult riikide mitmeaastaste sihtprogrammide, vaid ka piirkondlike sihtprogrammide kaudu, mida haldavad piirkondlike kohustustega ELi delegatsioonid. Meie intervjuud külastatud riikides näitavad, et ELi delegatsioonide ja ühe või mitme piirkondlike kohustustega ELi delegatsiooni vaheline suhtlus oli mõnel juhul piiratud ja struktureerimata (vt [4. selgitus](#)). Suhtlus on eriti oluline, arvestades ELi kaubandusabiga seotud muude kui riigipõhiste sekkumiste ja piirkondlike mitmeaastaste sihtprogrammide mahu suurenemisega (vt punkt [51](#)).

4. selgitus

Näited piirkondlikest programmidest, mis hõlmavad Malawit

Enamikku Malawi piirkondliku kaubandusintegratsiooniga seotud vajaduste rahuldamiseks antavast ELi kaubandusabist antakse Sahara-taguse Aafrika 2021.–2027. aasta mitmeaastase sihtprogrammi kaudu. Malawiga seotud piirkondlikke programme ja projekte rakendavad ELi delegatsioonid Sambias (seoses Ida- ja Lõuna-Aafrika ühisturuga – COMESA) või Botswanas (seoses Lõuna-Aafrika Arenguühendusega).

Kui kavandamisetapp välja arvata, ei tee Malawis asuv ELi delegatsioon Malawit puudutavate kaubandusprogrammide teemal koostööd piirkondlike kohustustega ELi delegatsioonidega. Samuti on Malawis asuval ELi delegatsioonil raske jälgida nende programmide abil saavutatud tulemusi.

Lisaks puudub Malawi riigi ametiasutustel piisav tehniline suutlikkus, et teha tõhusat koostööd COMESA ja SADCi sekretariaatidega. Malawi kaubanduskavad on teiste riikidega võrreldes suhteliselt väikesed ja väikese osakaaluga ning lisaks puudub struktureeritud suhtlus piirkondlike kohustustega ELi delegatsioonidega. Seetõttu on oht, et projektid ei pruugi riigi vajadustega täielikult kooskõlas olla. Nii on see näiteks ELi rahastatud piirkondliku projekti puhul, mille eesmärk on luua [ühtne piirikontrollipunkt](#). Projekt hõlmas Mwami/Mchinji piiripunktiambia ja Malawi vahel Nacala koridoris, mis on Malawi ekspordi seisukohast väikese tähtsusega (moodustades vaid 5% koguekspordist), samas kui Mosambiigi ja Tansaania piiripunktid, mis on palju olulisemad, ei toimi veel kummalgi poolel.

Komisjoni seire ja aruandlus ELi kaubandusabi tulemuste ja mõju kohta on paranenud, kuid ei ole põhjalik

- 65** 2017. aasta ajakohastatud ELi kaubandusabi strateegias nõutakse põhjalikumalt ja tulemustele suunatud seiret ja aruandlust, et parandada ELi kaubandusabi sekkumiste mõju analüüsi ja tutvustamist ning saadud kogemuste jagamist. Selles osas uurime, kas komisjon on parandanud ELi kaubandusabi seiret ja aruandlust, et toetada uusi kaubandusabi sekkumisi ja nende kohta teavet jagada.

Alates 2017. aastast on komisjon avaldanud igal aastal ELi kaubandusabi eduaruande

- 66** Kooskõlas ajakohastatud ELi kaubandusabi strateegiaga on komisjon alates 2017. aastast avaldanud igal aastal [ELi kaubandusabi eduaruande](#), milles rõhutatakse ELi panust ülemaailmsesse kaubandusabi algatusse. Neis analüüsitakse edusamme ELi kaubanduses arengumaadega ja antakse ülevaade kõigile arengumaadele (sealhulgas vähim arenenud riikidele) antud ELi kaubandusabist. Aruanded põhinevad OECD ametliku arenguabi andmetel ja Euroopa statistikaameti (Eurostat) kaubandusstatistikal.

- 67** Enamik eduaruandeid sisaldab ka kvalitatiivset hinnangut, mis põhineb kaubandusabi käsitleval iga kahe aasta tagant tehtaval uuringul (iga-aastane kuni 2022. aastani), mille komisjoni peakorter saadab ELi delegatsioonidele (see täidetakse koos partnerriikides asuvate liikmesriikide esindustega) ja alates 2024. aastast ka igale ELi liikmesriigile. Komisjoni sõnul annab uuring võimaluse koguda tagasisidet ELi kaubandusabi kohta ning jagada kindlaks tehtud parimaid tavasid ja saadud õppetunde. Viimane, 2024. aastal läbi viidud uuring hõlmas järgmist:
- ELi kaubandusabi asjakohasus ja kooskõlastatud rakendamine;
 - ELi kaubandusabi töövahendite sidusus;
 - ELi kaubandusabi panus investeerimiskliima parandamisse, piirkondlikku integratsiooni ja kaubanduse hõlbustamisse ning selle kooskõla ELi strateegiaga „Global Gateway“.
- 68** Lisaks viis komisjon 2023. aastal läbi ühekordse sihtotstarbelise hindamise kaubandusabi kohta vähim arenenud riikidele. Hindamise kokkuvõtte esitati ELi kaubandusabi 2023. aasta eduaruandele lisatud uuringus. See hõlmas vähim arenenud riikide ja kaubandusabi võimalikku rolli nende kaubanduslase suutlikkuse suurendamisel.
- 69** Uuring sisaldas lisaks rahvusvahelise kaubanduse ja kaubandusabi statistika uurimisele ka kvalitatiivset hinnangut, mis põhines ELi kaubandusabi käsitleval uuringul (vt punkt [67](#)), mida kasutati [ELi kaubandusabi 2022. aasta eduaruandes](#) ning mida täiendati intervjuudega kuue valitud vähim arenenud riigiga. Täpsemalt võrdles komisjon ka vähim arenenud riikides ja teistes arenguriikides asuvatelt ELi delegatsioonidelt saadud vastuseid seoses järgmisega:
- kaubandusstrateegia, juhtimine ja sidusrühmade koordineerimine;
 - kaubandusabi, et aidata riikidel saada kasu kaubanduslepingutest ja -soodustustest;
 - kaubandusabi töö- ja inimõigusi käsitlevate sätete täitmiseks, keskkonna- ja kliimasätetele ning ettevõtluskeskkonnale ja investeerimiskliimale.

Komisjoni üldine seire ja aruandlus ELi kaubandusabi kohta ei ole põhjalik

- 70** Kuigi komisjon on alates 2017. aastast parandanud ELi ja liikmesriikide kaubandusabi seiret ja aruandlust, on endiselt mitmeid sisulisi puudusi, mis takistavad täieliku ülevaate saamist ELi kaubandusabist.

Komisjonipoolne finantssisendite seire ei ole põhjalik

- 71** ELi kaubandusabi iga-aastastes eduaruannetes esitatud iga-aastaste finantssisendite kogusumma arvutatakse kulukohustustega seotud summade põhjal, mis on jaotatud kas piirkonna, sissetulekurühma, kategooria, sektori või rahastamisvoo liigi kaupa. Seetõttu piirdub iga sissetulekurühma (näiteks vähim arenenud riike) käsitlev seire iga-aastaste kulukohustustega ilma mingi täiendava jaotuseta.
- 72** Komisjoni seiret ja aruandlust ELi kaubandusabi kohta vähim arenenud riikidele takistavad veel kolm puudust:
- ELi kaubandusabi suurusest antakse aru kulukohustuste alusel, mis on tavaliselt mitmeaastased, kuid kirjendatakse täielikult nende allkirjastamise aastal. See raskendab konkreetsetele vähim arenenud riikidele kaubandusabiks igal aastal eraldatud summade võrdlemist. Kulukohustustega ei kaasne alati ka vastavaid makseid. Kambodžas uuris kontrollikoda programmi, mille puhul jääb 13% kulukohustustega seotud eelarvest (3,5 miljonit eurot 27,5 miljonist eurost) välja maksmata, sest mõningaid eesmärke, millest sõltub eelarvetoetuse maksmine, ei olnud võimalik täita. Mitme rahastajaga projektid võivad samuti märkimisväärselt edasi lükkuda, nagu see juhtus Malawi Blantyre'i lennujaama projektiga, mille kohta sõlmiti 2019. aastal 17 miljoni euro ulatuses kulukohustusi, kuid makseid ei ole veel tehtud;
 - komisjon on teatanud, et suur osa ELi kaubandusabist (2022. aastal 39%) ei ole riigipõhine, ning tal ei ole võimalik hinnata, mil määral suunatakse see toetus vähim arenenud riikidele ja kui palju see aitab parandada kaubandussuutlikkust ja -taristut, mida nad vajavad piirkondlikust ja ülemaailmsest kaubandusest kasu saamiseks;
 - kaubandusabi andmise ja sellest aruandmise vahele jääb üle kahe aasta pikkune ajavahemik (st ELi kaubandusabi 2024. aasta eduaruanne, mille komisjon avaldas 2025. aasta veebruaris, sisaldab andmeid ainult kuni 2022. aastani). Selle viivituse vähendamist nõuti juba 2017. aastal ajakohastatud ELi kaubandusabi strateegias (vt punkt 51).

Puudub väljundite ja saavutatud tulemuste konsolideeritud seire

- 73** ELi kaubandusabi eduaruanded ei sisalda andmeid ELi kaubandusabi väljundite ja saavutatud tulemuste kohta ning komisjon ei esitanud meile ka ühtegi muud sellist teavet sisaldavat dokumenti. Selline teave on kättesaadav ainult iga üksiku projekti või rahastamisprogrammi kohta (vt punkt 57) ja seda ei koostata peakorterite või riigi tasandi dokumendis, mille eesmärk on jälgida riiklike soovituskevade /mitmeaastaste sihtprogrammide rakendamist (vt 5. selgitus).

5. selgitus

Näited asjakohastest kaubandusega seotud näitajatest, mida alati ei jälgita

Leidsime, et ühes neljast külastatud riigist (Angola) sisaldas 2021.–2027. aasta mitmeaastane sihtprogramm asjakohaseid kaubanduse integreerimise või ekspordi mitmekesistamise näitajaid koos kvantifitseeritud eesmärkidega, mis tuleb saavutada 2027. aastaks (nt Aafrika riikidesse suunatud ekspordi osakaal, muu kui nafta/kaevanduseksporti osakaal protsendina SKPst). Täheldasime siiski, et Angolas asuv ELi delegatsioon ei jälginud igal aastal nende näitajate saavutamisel tehtud edusamme. Samuti ei kasutatud neid näitajaid süstemaatiliselt selle valdkonnaga seotud projektide käivitamisel.

Leidsime ka, et Kambodža 2014.–2020. aasta riiklikud soovituskavad sisaldasid suurenenud konkurentsivõime näitajaid sise- ja eksporditurgudel (nt vesiviljelustoodang, millega täidetakse toiduga kindlustatuse eesmärki ja ekspordinõudlus), mis olid kaubandusabi seisukohast asjakohased. 2014.–2020. aasta riiklikku soovituskava ja selle oodatavate tulemuste saavutamist ei ole hinnatud.

Keskkonnavalast ja sotsiaalset jätkusuutlikkust hinnatakse vähe

- 74** Kestlikkuse eesmärges käsitlevas aruandluses kasutab komisjon OECD nn [Rio markereid](#) ja [soolise võrdõiguslikkuse markereid](#), et jälgida, kas ELi kaubandusabiks võetud kulukohustused on suunatud kestlikkuse keskkonnavalasele ja sotsiaalsele mõõtmele.
- 75** See aruandlus muutus põhjalikuks (lisati ELi kaubandusabi laenud) alles siis, kui ka EIP hakkas 2022. aastal neid markereid kasutama. Markerid annavad vaid piiratud hinnangu kaubandusabi sotsiaalse suunamise kohta. Näiteks ei hõlma need inimväärsete töötingimuste või uute töökohtade loomist. Komisjon ei teatanud, kui palju kaubandusabi vahendeid eraldati tegelikult nende markerite põhjal, ega kvantifitseerinud nende mõju.

Uuring ei anna kindlat alust ELi delegatsioonidelt saadud tagasiside kogumiseks ELi kaubandusabi kohta

- 76** Komisjon lisab oma ELi kaubandusabi eduaruannetesse kvalitatiivse hinnangu. See põhineb uuringul, mille ta saadab ELi delegatsioonidele ja alates 2024. aastast ka igale ELi liikmesriigile (vt punkt [67](#)). Külastatud vähim arenenud riikide puhul leidsime, et see uuring ei olnud üldiselt seotud ELi delegatsioonide programmitöö ja aruandlusega.

77 Leiame, et see uuring ei ole kindel alus, et koguda kohapealt tagasisidet ELi kaubandusabi asjakohasuse ja koordineeritud rakendamise kohta ega teha kindlaks saadud õppetunde, sest:

- o uuringu kasulikkus praegusel kujul on kaheldav, arvestades kaubandusabi kontseptsiooni erinevaid tõlgendusi. Mõned külastatud ELi delegatsioonid tuginesid oma vastustes kaubandusabi kitsale määratlusele (nt jättes välja taristuprojektid), samas kui teised kasutasid WTO/OECD määratlusel põhinevat laiemat määratlust (vt punkt [31](#));
- o paljud vähim arenenud riikides asuvad ELi delegatsioonid ei vastanud küsitlusele. Vastamismäär oli 2022. aastal 74% ja 2024. aastal ainult 42%;
- o neljast külastatud ELi delegatsioonist kolmel oli märkimisväärsed raskusi komisjoni andmebaasist kaubandusabiga seotud arenguabikomitee koodidega lepingute loetelu väljavõtmisel, mis oli vajalik kaubandusabi kohta põhjaliku tagasiside andmiseks.

ELi kaubandustoetuse mõju kaubandusele mõõdetakse väga vähe

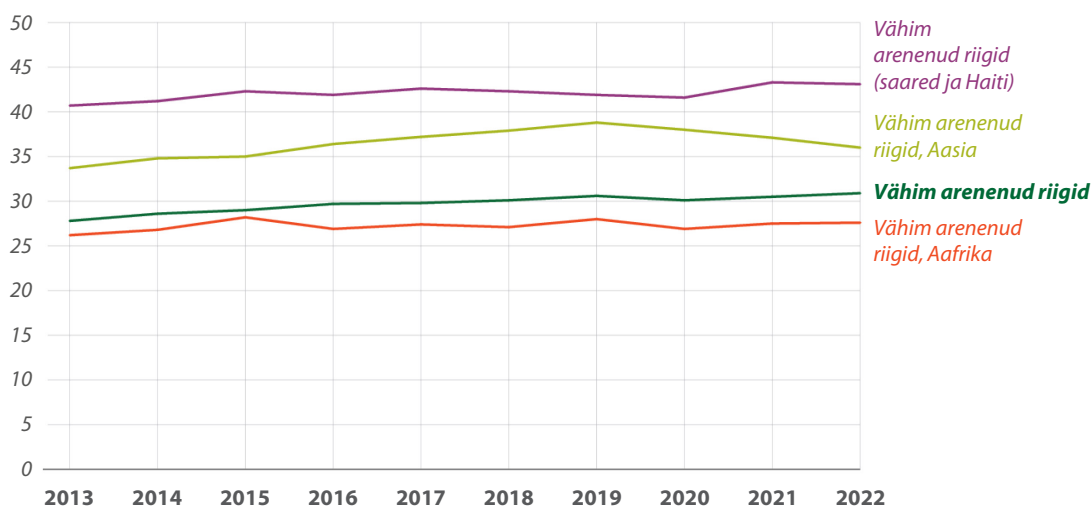
78 Tunnistame, et ELi kaubandusabi mõju vähim arenenud riikidele on raske hinnata, sest majanduse ümberkujundamine sõltub ka valitsuse sekkumisest, teiste rahvusvaheliste rahastajate toetusest ja paljudest välistest teguritest. Nagu WTO on märkinud, on keeruline kindlaks teha kaubandusabi mõju väljaspool üksikprojekte. Sisendite ja mõju vahel ei ole võimalik kindlaks teha ega tõendada põhjuslikku seost ekspordi mitmekesistamisega, rääkimata sissetuleku ja vaesuse taseme muutustest.

79 Komisjon esitab oma iga-aastases ELi eduaruandes ülevaate vähim arenenud riikide osakaalu kohta ekspordis. Vähim arenenud riikide osakaal ülemaailmses ekspordis on alates 2011. aastast olnud ligikaudu 1% (vt [joonis 1 l lisas](#)), mis on tunduvalt väiksem kui ELi kaubandusabi strateegias ja asjaomases kestliku arengu eesmärgis seatud 2%-ne eesmärk (vt punkt [22](#)). Nende riikide osakaal ELi suunatud ekspordis oli 2022. aastal 2,2%, mis on püsinud enam-vähem muutumatuna alates 2017. aastast.

80 ELi kaubandusabi 2023. aasta eduaruandele lisatud uuring sisaldas ka kvalitatiivset hinnangut vähim arenenud riikide ärikeskkonna ja investeerimiskliima parandamiseks antava kaubandusabi kohta. Selle hinnangu jaoks uuritud vähim arenenud riikides asuvatest ELi delegatsioonidest 28% kohaselt oli ELi kaubandusabi suunatud vaid vähesel määral või üldse mitte riigi ettevõtluskeskkonna ja investeerimiskliima parandamisele (võrreldes 13%-ga teiste arenguriikide puhul).

81 Vähim arenenud riikide kauplemissvõimekuse mõõtmiseks on mitmeid allikaid, kuid komisjon ei kasuta neid selleks, et teha kindlaks, kuidas ELi kaubandusabi võiks aidata olukorda parandada. Nende hulka kuuluvad tootmisvõimekuse indeks, Maailmapanga [logistilise võimekuse indeks](#) ning Rahvusvahelise Kaubanduskeskuse [kaubanduse jälgimise vahend](#) ja [ekspordipotentsiaali kaart](#). Tootmisvõimekuse indeks (vt punkt 39) on mitmemõõtmeline näitaja, et mõõta „tootmisressursse, ettevõtlussuutlikkust ja tootmisviisid, mis koos määravad kindlaks riigi suutlikkuse toota kaupu ja teenuseid ning võimaldada riigil kasvada ja areneda“. UNCTADi andmete põhjal märgime, et viimastel aastatel ei ole vähim arenenud riikide tootmisvõimekus eriti paranenud. Eriti kehtib see Aafrika vähim arenenud riikide kohta (vt [joonis 7](#)). Neljast külastatud riigist kolme (Angola, Kambodža ja Malawi) indeksi punktisummad isegi vähenesid aastatel 2017–2022. ÜRO Kaubandus- ja Arengukonverentsi (UNCTAD) andmete põhjal jäid vähim arenenud riikide tootmisvõimekuse indeksi punktisummad 2022. aastal oluliselt madalamaks kui teiste arenguriikide puhul (30,9 vähim arenenud riikide puhul ja 46,8 teiste arenguriikide puhul).

Joonis 7 | Vähim arenenud riikide tootmisvõimekuse indeks

Allikas: kontrollikoda UNCTADi andmete põhjal.

III auditikoda, mida juhib kontrollikoja liige Bettina Jakobsen, võttis käesoleva aruande vastu 24. juuni 2025. aasta koosolekul Luxembourgis.

Kontrollikoja nimel

president
Tony Murphy

Lisad

I lisa. Lühidalt auditist

- 01** Kaubandus ja eelkõige piiriülene kaubandus on oluline arenguriikide majanduskasvu jaoks, sest see võib miljoneid inimesi vaesusest välja tuua. Need riigid ja eriti vähim arenenud riigid peavad aga tegelema oluliste probleemidega, mis mõjutavad nende juurdepääsu piirkondlikule ja ülemaailmsele kaubandusele. Need võivad hõlmata tootmisvõimekuse puudumist, regulatiivse, haldus- ja juhtimistavaga seotud kaubandustõkkeid, nõrka ettevõtluskeskkonda, halba taristut, usaldusväärse standardimis- ja ekspordi sertifitseerimissüsteemi puudumist, nõrka institutsioonilist raamistikku ning väga rasket ja kulukat juurdepääsu rahastamisele erasektori jaoks.

Vähim arenenud riigid

- 02** ÜRO liigitab vähim arenenud riikide kategooriasse riigid, kes on struktuurilistel, ajaloolistel ja geograafilistel põhjustel arenguprotsessis väga ebasoodsas olukorras. Seega vajavad vähim arenenud riigid rahvusvahelise üldsuse suurimat tähelepanu¹.
- 03** ÜRO määratluse kohaselt on vähim arenenud riigid need, kelle sissetulek on väike ja kes seisavad silmitsi tõsiste struktuursete takistustega kestlikule arengule. Vähim arenenud riigiks liigitamiseks peab riik vastama kolmele kriteeriumile (sissetulek elaniku kohta, inimkapital ning majanduslik ja keskkonnavaline haavatavus) ning olema klassifitseerimisega nõus. Vähim arenenud riikide nimekiri on laienenud algselt 25 riigist 1971. aastal, saavutades haripunkti 1991. aastal (52 riiki). 2024. aasta detsembri seisuga oli nimekirjas 44 riiki. Vähim arenenud riigid on jaotatud järgmistesse piirkondadesse:
- o **Aafrika (32):** Angola, Benin, Burkina Faso, Burundi, Kesk-Aafrika Vabariik, Tšaad, Komoorid, Kongo Demokraatlik Vabariik, Djibouti, Eritrea, Etioopia, Gambia, Guinea, Guinea-Bissau, Lesotho, Libeeria, Madagaskar, Malawi, Mali, Mauritaania, Mosambiik, Niger, Rwanda, Senegal, Sierra Leone, Somaalia, Lõuna-Sudaan, Sudaan, Togo, Uganda, Tansaania ja Sambia;

¹ UN recognition of the least developed countries, UNCTAD.

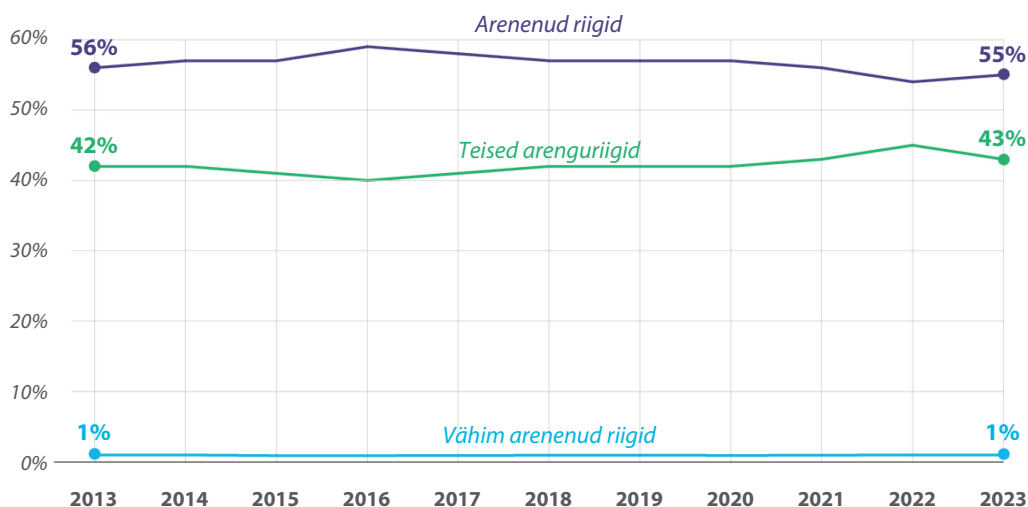
- o **Aasia** (8): Afganistan, Bangladesh, Kambodža, Laos, Myanmar, Nepal, Ida-Timor ja Jeemen;
- o **Kariibi mere piirkond** (1): Haiti;
- o **Vaikse ookeani piirkond** (3): Kiribati, Saalomoni Saared ja Tuvalu.

04 ÜRO arengupoliitika komitee vaatab vähim arenenud riikideks liigitatud riikide loetelu läbi iga kolme aasta järel. Ajavahemikul 2017–2024, mis on käesoleva auditiga hõlmatud periood, said neli riiki vähim arenenud riikide kategooriast välja ja liigitati madalama keskmise sissetulekuga riikideks: Ekvatoriaal-Guinea (2017), Vanuatu (2020), Bhutan (2023) ning São Tomé ja Príncipe (2024). Praegu on kategooriast välja arvamise eri etappides mitu vähim arenenud riiki, kellest kolm (Bangladesh, Laose Demokraatlik Rahvavabariik ja Nepal) peaksid kavakohaselt välja arvatama 2026. aastal ning veel kolm riiki (Saalomoni Saared, Kambodža ja Senegal) liigitatakse eeldatavasti ümber vastavalt 2027. ja 2029. aastal.

05 Paljud struktuursed probleemid, mis viisid vähim arenenud riikide kategooria loomiseni, püsivad. Lisaks on esile kerkinud uued probleemid. Praegune vähim arenenud riikide rühm koosneb ligikaudu 880 miljonist inimesest, kes moodustavad 12% maailma rahvastikust. Vähim arenenud riigid moodustavad siiski vähem kui 2% maailma sisemajanduse koguproduktist (SKP) ja üle 75% vähim arenenud riikide elanikkonnast elab endiselt vaesuses². Vähim arenenud riigid on kliimamuutuste mõju suhtes äärmiselt haavatavad, kuna neil puuduvad kohanemiseks vajalikud vahendid. Hoolimata asjaolust, et kõigi arengumaade osa ülemaailmsest ekspordist on ligikaudu 45%, on vähim arenenud riikide osakaal teiste arenguriikidega võrreldes marginaalne, ainult 1% (vt *joonis 1*).

² UN recognition of the least developed countries, UNCTAD.

Joonis 1 | Vähim arenenud riikide osakaal ülemaailmses ekspordis võrreldes teiste arenguriikide ja arenenud riikidega

Allikas: kontrollikoda WTO ja Rahvusvahelise Kaubanduskeskuse andmete põhjal.

Märkus: ümardamise tõttu ei tarvitse lõppsumma alati kokku langeda arvude liitmisel saadud summaga.

Kaubandusabi

- 06** Kaubandusabi (AFT) on algatus, mis hõlmab abi, mille eesmärk on aidata arengumaadel, eelkõige vähim arenenud riikidel, arendada kaubandussuutlikkust ja taristut, mida nad vajavad maailmakaubandusest kasu saamiseks. Kaubandusabi, mille eesmärk on edendada majanduskasvu ja säästvat arengut, on osa üldisest ametlikust arenguabist – toetused ja sooduslaenu (st laenu laenuvõtjale soodsamatel tingimustel kui turumäärad) –, mis on suunatud kaubandusega seotud programmidele ja projektidele.
- 07** Kaubandusabi kontseptsiooni käivitas Maailma Kaubandusorganisatsioon (WTO)³ oma Hongkongi ministrite konverentsil 2005. aasta detsembris. WTO ei saa ise arenguabi anda, kuna ta ei ole arenguagentuur, ning tegeles selle asemel ülesandega tõhustada paljude olemasolevate arenguabimehhanismide koostööd.

³ WTO on ainus ülemaailmne rahvusvaheline organisatsioon, mis tegeleb riikidevahelise kaubanduse eeskirjadega.

08 Selleks moodustas WTO 2006. aasta veebruaris kaubandusabi rakkerühma. 2006. aasta juulis [soovitas rakkerühm](#), et kaubandusabi peaks keskenduma abisaavate riikide vajaduste kindlakstegemisele, rahastajate panuse suurendamisele ning abiandjate ja arengumaade vahelise n-ö silla loomisele. Kuna kauplemine ise on ulatuslik ja keeruline tegevus, tunnistab WTO, et kaubandusabi on samuti mitmetahuline ja seda ei ole lihtne määratleda⁴. Sellegipoolest on komisjon koos OECDga määratlenud kaubandusabi nii, et see hõlmab järgmist:

- tootmisvõimekuse suurendamine (sealhulgas igasugune toetus põllumajandusele, metsandusele, kalandusele, tööstusele, maavarade ja kaevandamissektore, pangandusele ja turismile) – investeerimine tööstusharudesse ja sektoritesse, et riigid saaksid mitmekesistada eksporti ja tugineda oma suhtelistele eelistele;
- majandustaristu – teede, sadamate, raudteede, energiarajatiste ja telekommunikatsiooni rajamine, mis ühendab riigisiseseid, piirkondlikke ja rahvusvahelisi turge;
- kaubanduspoliitika ja -eeskirjad ning kaubandusega seotud kohandused, mis aitavad riikidel töötada välja kaubandusstrateegiaid, tõhusamalt läbirääkimisi pidada ja nende tulemusi kasutada.

ELi kaubandusabi

09 Pärast 2005. aasta WTO konverentsi võttis EL 2007. aastal vastu oma kaubandusabi strateegia. Strateegiat ajakohastati 2017. aastal. Samas puudub sihtotstarbeline ELi kaubandusabi rahastamisprogramm. Viimastel aastatel on ELi ühine kaubandusabi (DACi koodide kohaselt EList ja selle liikmesriikidest kokku) vähim arenenud riikidele püsinud suhteliselt stabiilne. Aastatel 2017–2022 oli ELi ja liikmesriikide kaubandusabi vähim arenenud riikidele 17,2 miljardit eurot, millest ELi 5,4 miljardi euro suurune toetus moodustas peaaegu kolmandiku. Saksamaa, Prantsusmaa, Rootsi ja Madalmaad eraldavad ligikaudu 80% liikmesriikide kaubandusabist vähim arenenud riikidele.

⁴ [Aid for Trade fact sheet](#).

- 10** Lisaks kaubandusabi toetamisele on EL alates 2001. aastast kehtestanud vähim arenenud riikidele [kaubanduse sooduskorra](#). ELi erikorraga „Kõik peale relvade“ antakse vähim arenenud riikidele automaatselt tollimaksu- ja kvoodivaba juurdepääs ELi turule kõigi toodete puhul, välja arvatud relvad ja laskemoon. See erikord on ette nähtud [üldiste tariifsete soodustuste kava \(GSP\) määrusega](#), millega võimaldatakse arengumaadele erikohtlemine, kaldudes seega kõrvale WTO [enamsoodustusrežiimi](#) põhimõttest. Kui vähim arenenud riik vastab pärast kolmeaastast üleminekuperioodi vähim arenenud riigi staatusest välja saamise kriteeriumidele ja ta liigitatakse madalama keskmise sissetulekuga riigiks, ei saa ta enam juurdepääsu erikorrale „Kõik peale relvade“, vaid ta kvalifitseerub automaatselt [standardse GSP](#) (madala ja keskmisest madalama sissetulekuga riikide kord) kohaldamiseks. Teise võimalusena võib riik taotleda kestlikku arengut ja head valitsemistava edendava erikorra [GSP+](#) kohaldamist.

Ülesanded ja kohustused

- 11** Kaubandusabi vähim arenenud riikidele antakse keerulises keskkonnas, millesse on kaasatud paljud sidusrühmad. Nende hulka kuuluvad vähim arenenud riigid, liikmesriigid (sealhulgas nende riiklikud arenguagentuurid, ministeeriumid ja saatkonnad), muud rahvusvahelised rahastajad, ELi delegatsioonid partnerriikides, piirkondlike kohustustega ELi delegatsioonid, komisjoni peakorter, Euroopa Investeeringuspank (EIP), erasektor ja kodanikuühiskonna organisatsioonid.
- 12** ELi kaubandusabi mandaat vähim arenenud riikides kuulub peamiselt komisjoni rahvusvahelise partnerluse peadirektoraadi (DG INTPA) pädevusse. ELi kaubandusabi strateegiat ja toetust vähim arenenud riikidele rakendab DG INTPA. Selle eesmärk on edendada arengut toetavat kaubandust, mis on oluline osa ELi toetusest majanduskasvule ja töökohtade loomisele, ning edendada arengumaade integreerimist piirkondlikesse ja ülemaailmsetesse väärtusahelatesse ja kaubavoogudesse⁵. Kaubanduse ja majandusjulgeoleku peadirektoraat (DG TRADE) vastutab ELi kaubanduspoliitika eest väljaspool ELi piire asuvate riikidega, kaasa arvatud vähim arenenud riikidega.
- 13** Vähim arenenud riikides asuvatel ELi delegatsioonidel, mis on osa Euroopa välisteenistusest, on samuti oluline roll. Nad töötavad välja iga-aastased programmid ja tegevuskavad, mis võivad hõlmata kaubandusabi, kui see on osa kõnealuse riigi strategiast.

⁵ DG INTPA Strateegiline kava 2020–2024.

- 14** EIP tegutseb kaubandusabi valdkonnas arengupangana. 2022. aasta jaanuaris asutas EIP uue filiaali „EIP Global“, et tegeleda kõigi ELi-väliste laenude ja muude tehingutega. EIP võib otsustada anda riigilaenu otse ilma asjaomaste sihttoetusteta, ning muude meetmete puhul annab komisjon EIP laenu võimaldamiseks segarahastamistoetust.

Auditi ulatus ja käsitusviis

- 15** Auditiküsimused on esitatud punktis **07** „Põhisõnumid“. Kuna kontrollikoda ei ole seda teemat viimastel aastatel käsitlenud, on meie aruande eesmärk aidata komisjonil parandada vähim arenenud riikidele eraldatava ELi kaubandusabi haldamist ning anda poliitikakujundajatele infot uute kaubandusabi sekkumiste juhtimiskorra mis tahes tulevasteks läbivaatamisteks.
- 16** Audit hõlmas ajavahemikku alates 2017. aastast, mil ELi kaubandusabi strateegiat ajakohastati, kuni 2024. aastal võetud meetmeteni. Viimased kättesaadavad koondandmed hõlmavad siiski ainult 2022. aastat (kaasa arvatud).
- 17** Audit põhineb dokumentide põhjalikul analüüsil ja intervjuudel DG INTPA ja DG TRADE'iga nende peakorterites ja ELi delegatsioonides ning intervjuudel Euroopa välisteenistuse töötajatega ELi delegatsioonides Samuti kohtusime WTO, ÜRO kaubandus- ja arengukonverentsi ning ametliku arenguabiga tegelevate Prantsusmaa ja Madalmaade ministriumide esindajatega.
- 18** Lisaks ELi kaubandusabi hindamisele koondtasandil, mis hõlmas kõiki vähim arenenud riike, valisime kohapealseteks külastusteks välja neli vähim arenenud riiki: Rwanda, Malawi, Angola ja Kambodža. Valik tehti selleks, et hõlmata vähim arenenud riike, mis erinevad suuruse, majandusarengu, tootmisvõimekuse ja väliskaubanduse korra poolest, ning saavutada geograafiline katvus.
- 19** ELi delegatsiooni tasandil uurisime menetlusi, mis on kehtestatud vajaduste hindamiseks, projektide valimiseks ja rakendamiseks ning ELi kaubandusabi seireks ja aruandluseks. Lisaks ELi delegatsioonide töötajatele⁶ nendes neljas riigis küsitlesime ka riiklikke ametiasutusi, rahvusvahelisi rahastajaid, projektide toetusesaajaid ning erasektori ja kodanikuühiskonna esindajaid.

⁶ Küsitlesime ka teiste ELi delegatsioonide töötajaid, kes vastutavad külastatud vähim arenenud riikide eest piirkondlikul tasandil.

- 20** Neljast vähim arenenud riigist valisime kohapealseteks kontrollkäikudeks välja ka üheksa kaubandusabiga seotud sekkumist. Need valiti, et hõlmata erinevaid sekkumisliike eri sektorites ja rakendamise eri etappe (vt [tabel 1](#)). Need ei tohtinud hõlmata taristuprojekte, kuna kõnealusel perioodil sõlmitud lepingud ei oleks hindamiseks piisavalt küpsed. Valitud sekkumiste puhul uurisime nende seoseid kaubandusabi ja vajaduste hindamisega, samuti rakendamise kvaliteeti ja saavutatud tulemusi.

Tabel 1 | Valitud sekkumised

Riik	Nimetus	ELi rahastamine (miljonites eurodes)
Rwanda	Riikliku Põllumajanduse Ekspordi Arendamise Ameti laboratoorium	3,3
Rwanda	Turupõhine lähenemisviis väärtusahela täiustamisele ja Rwanda kohvituru laienemisele	2,5
Malawi	KULIMA – põllumajanduse edendamine Malawis	100
Malawi	Tehniline abi Malawi toetamiseks kahepoolsetel ja piirkondlikel kaubanduslääbirääkimistel	1
Angola	Laboriseadmete ja -tarvikute tarnimine	1,4
Angola	Train for Trade II	5,5
Kambodža	SWITCH-Garment – säästva energia tavade edendamine Kambodža rõivasektoris	3
Kambodža	ARISE + Cambodia projekt – ASEAN Regional Integration Support – Cambodia	7,4
Kambodža	CAPFISH Capture – Post Harvest Fisheries Development	16

Lühendid

AKV	Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkond
COMESA	Ida- ja Lõuna-Aafrika ühisturg
DAC	arenguabi komitee
DG TRADE	kaubanduse ja majandusjulgeoleku peadirektoraat
DG INTPA	rahvusvahelise partnerluse peadirektoraat
EEAS	Euroopa välisteenistus
EFSD+	Euroopa Kestliku Arengu Fond+
EIF	tõhustatud integreeritud raamistik
EIP	Euroopa Investeerimispank
NDICI	naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument
OECD	Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon
SADC	Lõuna-Aafrika Arenguühendus
SKP	sisemajanduse koguprodukt
UNCTAD	ÜRO Kaubandus- ja Arengukonverents
VKEd	väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad
WTO	Maaailma Kaubandusorganisatsioon
ÜRO	Ühinenud Rahvaste Organisatsioon

Mõisted

ELi delegatsioon	ELi diplomaatiline esindus kolmandas riigis või rahvusvahelises organisatsioonis.
Euroopa Kestliku Arengu Fond+	ELi toetuste, tagatiste ja muude finantsinstrumentide pakett, et edendada kestlikku ja kaasavat majanduslikku ja sotsiaalset arengut ning edendada sotsiaal-majanduslikku vastupanuvõimet peamiselt Aafrikas ja Euroopa naabruses.
Global Gateway	ELi strateegia sidemete loomiseks kogu maailmas, investeerides digi-, energia- ja transporditaristusse ning tugevdades tervishoiu-, haridus- ja teadussüsteeme.
Kestliku arengu eesmärgid	ÜRO kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030 seatud 17 eesmärki, et ergutada kõiki riike võtma meetmeid inimkonna ja planeedi jaoks kriitilise tähtsusega valdkondades.
Kodanikuühiskond	Valitsus- ja ettevõtlussektorist eraldiseisev ühiskonna osa, mis koosneb ühendustest ja muudest rühmitustest, mis esindavad ühiseid avalikke huve.
Kulukohustus	Eelarvest konkreetse kuluartikli, nagu leping või toetusleping, rahastamiseks ette nähtud summa.
Maailma Kaubandusorganisatsioon	Ülemaailmne organisatsioon, mis tegeleb riikidevaheliste kaubanduseeskirjadega ning tegutseb kaubanduslepingute üle läbirääkimiste pidamise ja kaubandusvaidluste lahendamise foorumina.
Mõju	Lõpetatud projekti või programmi laiemad pikaajalised tagajärjed, näiteks sotsiaalmajanduslik kasu kogu elanikkonnale.
Rio marker	OECD määratletud näitaja selle kohta, mil määral aitab tegevus kaasa Rio konventsioonide eesmärkide saavutamisele.
Segarahastamine	ELi tagastamatute toetuste kombineerimine avaliku ja erasektori rahastajate laenude ja/või omakapitaliga.
Sooduslaen	Laen, mille tingimused on oluliselt soodsamad kui turutingimustel antavatel laenudel.
Staatusest väljumine	ÜRO protsess, mille käigus liigitatakse vähim arenenud riik ümber madalama keskmise sissetulekuga riigiks.
Tegevuskava	Dokument, millega määratakse kindlaks konkreetse eesmärgi saavutamiseks võetavad meetmed.
Toetusesaaja	Füüsiline või juriidiline isik, kes saab projekti või programmi elluviimiseks ELi eelarvest toetust või laenu.

Tulemus	Projekti või programmi vahetu mõju kohe pärast selle lõpuleviimist, näiteks kursusel osalejate paranenud tööalane konkurentsivõime või parem juurdepääsetavus pärast uue tee valmimist.
Äriplaan	Dokument, milles tehakse kokkuvõtte ettevõtte tegevus- ja finantsproгноosidest ning kirjeldatakse, kuidas ettevõtte eesmärgid kavatsetakse saavutada.

Komisjoni ja Euroopa välisteenistuse vastused

<https://www.eca.europa.eu/et/publications/sr-2025-17>

Ajatelg

<https://www.eca.europa.eu/et/publications/sr-2025-17>

Auditirühm

Kontrollikoja eriaruannetes on esitatud ELi poliitikavaldkondade ja programmide või konkreetsete eelarvevaldkondade juhtimisega seotud teemade auditite tulemused. Kontrollikoda valib ja kavandab auditiülesanded nii, et need oleksid võimalikult mõjusad, võttes arvesse tulemuslikkuse või nõuetele vastavuse riske, kaasnevaid tulusid või kulutusi, tulevasi arenguid ning poliitilist ja avalikku huvi.

Kõnealuse tulemusauditi viis läbi välistegevuse / julgeoleku- ja õigusteemadega tegelev III auditikoda, mille eesistuja on kontrollikoja liige Bettina Jakobsen. Auditit juhtis kontrollikoja liige Viorel Ștefan.

AUTORIÕIGUS

© Euroopa Liit, 2025

Euroopa Kontrollikoja taaskasutamispoliitika on kehtestatud [Euroopa Kontrollikoja otsusega nr 6–2019](#) avatud andmete poliitika ja dokumentide taaskasutamise kohta.

Kui ei ole märgitud teisiti (nt eraldiseisvates autoriõiguse märgetes), on ELile kuuluv kontrollikoja sisu litsentsitud vastavalt [litsentsile Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). Reeglina on taaskasutamine lubatud, kui autoriõigustele on viidatud ja muudatused on ära märgitud. Kontrollikoja sisu taaskasutajad ei tohi moonutada selle algset tähendust ega sõnumit. Kontrollikoda ei vastuta taaskasutamise tagajärgede eest.

Kui konkreetsetes sisus, näiteks kontrollikoja töötajatest tehtud fotodel, on kujutatud tuvastatavaid isikuid, või kui see sisaldab kolmandate isikute teoseid, tuleb teil taotleda täiendavat luba.

Kui luba on saadud, tühistab ja asendab see eespool nimetatud üldise loa ja osutab selgelt mis tahes kasutuspiirangutele.

On võimalik, et ELile mittekuuluva sisu kasutamiseks või taasesitamiseks tuleb küsida luba otse autoriõiguse omajatelt.

Kontrollikoja taaskasutamispoliitika ei hõlma tööstusomandi õigustega hõlmatud tarkvara või dokumente, nagu patendid, kaubamärgid, registreeritud disainilahendused, logod ja nimed.

Domeeni europa.eu alla koondatud Euroopa Liidu institutsioonide veebisaitidel leidub linke, mis viivad muudele veebisaitidele. Kontrollikoda ei vastuta nende sisu eest ja soovib teil seetõttu tutvuda nende veebisaitide isikuandmete ja autoriõiguse kaitse põhimõtetega.

Kontrollikoja logo kasutamine

Kontrollikoja logo ei tohi kasutada ilma kontrollikoja eelneva nõusolekuta.

HTML	ISBN 978-92-849-5483-4	ISSN 1977-5652	doi:10.2865/5400928	QJ-01-25-042-ET-Q
PDF	ISBN 978-92-849-5484-1	ISSN 1977-5652	doi:10.2865/6907325	QJ-01-25-042-ET-N

KUIDAS VIIDATA

Euroopa Kontrollikoja [eriaruanne 17/2025](#): „ELi kaubandusabi vähim arenenud riikidele: vastab vajadustele, aga senises tempos jätkates 2030. aasta eesmärki ei saavutata“.

Arengumaad ja eriti vähim arenenud riigid seisavad silmitsi oluliste probleemidega, mis takistavad nende osalemist piirkondlikus ja ülemaailmses kaubanduses. Kaubandusabi eesmärk on aidata neil riikidel arendada kaubandussuutlikkust ja -taristut. 2017. aastal ajakohastas EL oma kaubandusabi strateegiat, keskendudes rohkem vähim arenenud riikidele. Uurisime, kas Euroopa Komisjon (edaspidi „komisjon“) suunas, rakendas ja jälgis nõuetekohaselt ELi kaubandusabi nendele riikidele. Leidsime, et abi antakse üldiselt vastavalt vajadustele, kuid senises tempos jätkates 2030. aasta rahastamiseesmärki ei saavutata. Esitame viis soovitusi, mille eesmärk on parandada vähim arenenud riikidele antava ELi kaubandusabi komisjonipoolset haldamist.

Euroopa Kontrollikoja eriaruanne vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 287 lõike 4 teisele lõigule.

EUROOPA
KONTROLLIKODA

Euroopa Liidu
Väljaannete Talitus

EUROOPA KONTROLLIKODA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUKSEMBURG

Tel +352 4398-1

Päringud: eca.europa.eu/et/contact
Veebisait: eca.europa.eu
Sotsiaalmeedia: @EUauditors